

ČESKOBATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

ČESKÝ BRATR

TEMA

SPIRITUALITA TĚLA

- 8 Rozhovor se studentkou teologie Anežkou Junovou – J. Hofmanová
- 13 Křest, jóga, bungee-jumping – J. Karlová
- 25 Ohlédnutí za farářským kurzem – A. Rozbořilová
- 39 Rozhovor s farářem Michaellem Pfannem – A. Šůra

Vzdělávací kurz

společenství
vzdělávání setkání

Janské
Lázně

3.-9.
května
2025

Téma: Teologie – pomáhá, nebo komplikuje?
(procházka teologií 20. století)

Proč máme bibli jenom jednu a teologických knih mraky?

Jarní mezigenerační setkání v Janských Lázních nabídne vhled do teologie 20. stol. Těšit se můžete i na kulturní, zážitkové, cestovatelské a vycházkové aktivity. Přijďte se – na tento bohatý týden budete rádi vzpomínat!

David Sedláček – Teologie 20. stol. | **Rut Kučerová** – Biblický příběh s postavičkami | **Jan Plecháček** – Restrukturalizace církve | **Michael Pfann** – Život ČCE 1968-1989 | **Jiří Kučera** – Cestopis ze Severu | **Monika Drdová** a **Petra Bělohávková** – Biblické písně A. Dvořáka

Podrobnosti a přihlášky na: e-cirkev.cz/laici

Cena: 6.000 Kč/os. (kurzovné, ubytování, plná penze) + lázeňský poplatek.
Více informací o penzionu Sola Fide na stránkách solafide.cz.

TÉMA

- 7** Biblická úvaha – *A. Peltanová*
- 8** Rozhovor se studentkou teologie Anežkou Junovou – *J. Hofmanová*
- 11** Co je a co není askeze – *O. Kolář*
- 13** Křest, jóga, bungee-jumping: hledáme rituály a sami sebe – *J. Karlová*
- 16** Činit v Duchu a v pravdě – *J. Hoblík*
- 18** Otázka na tělo – *E. Karásková*

MOJE CÍRKEV

- 25** Světlo v temnotách. Kde ho vidí kazatelky a kazatelé naší církve? – *A. Rozbořilová*
- 28** Program sjezdu 2025 už má jasné barvy – *V. Podrazil*
- 29** Rekonstrukcí Komenského síně „k sobě“ – *A. Boučková*
- 32** Svý tělo rozezpívej – *A. Rozbořilová*
- 36** Čtrnáct let souboru Zvonky Dobré zprávy – *R. Hříbková*

DIAKONIE

- 39** Rozhovor s farářem Michaellem Pfannem – *A. Šůra*

SLOVO

- 43** Církev jako polní nemocnice – *M. Bárta*
- 45** Rozhovor s psychoterapeutkou Ráchel Bícovou – *A. Rozbořilová*
- 48** Průkopnictví: energie komunitního bydlení – *J. Tomeš*
- 50** Startuje další ročník Mezinárodních dnů proti rasismu – *J. Hofman*
- 51** Po stopách malého krsta – *A. Rozbořilová*
- 53** Poslední slovo – *J. Voglová*

ÚVODNÍK

Honeckerova pomsta

Víte, co je to Honeckerova pomsta? Zní to jako součást děje nějakého komiksu se superhrdiny, ale tam byste ji hledali marně. Fanoušci železnice už asi naopak zbystrili. Jedná se totiž o typ vagonu z konce 80. let, stálíci na českých tratích.

Tyto vozy nechvalně prosluly svojí nepohodlností. Sedadla byla totiž navržena tak, že opěradlo a sedák svíraly v podstatě pravý úhel, což znamenalo velmi strnulé posezení. Mimoto i osoby dosahující nikterak závratné výšky měly málo místa na kolena.

Díky jen velmi pozvolné modernizaci vozového parku Českých drah mám i já s těmito vozy bohatou osobní zkušenost. Stačila věru nedlouhá projížďka, půlhodinka do sousedního města, a člověka už všecko tlačilo, bolelo a tísnilo. Na některých tratích „pomsty“ potkáte i dnes, naštěstí už je však nahrazují modernější soupravy.

Ale nemusíte jet zrovna starým východoněmeckým vlakem, abyste se cítili rozlámaní. Po určité době začne dlouhé sezení být nepříjemné i v autě či pohodlném vlaku. Jak rád se pak člověk zvedne a jde se trochu protáhnout – projde se uličkou do vedlejšího vozu a zpět, rozhybe ztuhlé klouby, možná si i lehce zacvičí. V nepohodlí se totiž cestuje nedobře.

Napadá mě, že trochu podobné je to i s námi samotnými. Náš život je jako rozjetý vlak, ve kterém cestujeme. Aby se nám jelo dobře, musíme o sebe trochu pečovat. Občas se protáhnout, napít, nadýchat čerstvého vzduchu.

Jsme zkrátka jeden celek, a tělesná nepohoda se projeví i na stránce duševní a duchovní. Jednotlivé roviny naší osobnosti od sebe však nelze oddělit. Navzájem se ovlivňují. A právě tomu se věnujeme tímto čísle. Snad v něm naleznete inspiraci.

Adéla Rozbořilová

Budova Evangelické teologické fakulty se po rekonstrukci otevřela veřejnosti

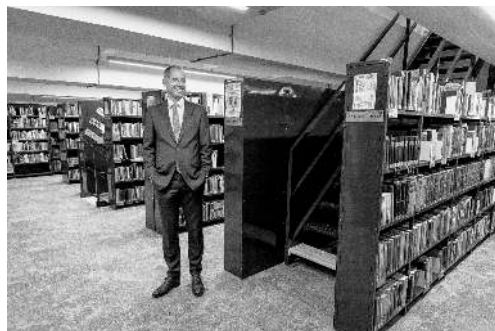
Palác Marathon v Černé ulici na Praze 1, v němž od roku 1995 sídlí Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy, prošel generální rekonstrukcí. Budova se v úterý 11. února 2025 slavnostně otevřela veřejnosti. Po dvaceti měsících v provizorním režimu tak opět v plném rozsahu slouží studujícím, vyučujícím i návštěvníkům fakulty.

Generální rekonstrukce probíhala od června 2023 do října 2024. Dotkla se všech prostor v budově, provoz fakulty se tak omezil jen na zajištění základního fungování a výuky. Díky svépomocnému stěhování osob i nábytku se fakultě podařilo výsledné náklady rekonstrukce snížit zhruba o půl milionu korun. Zastavily se tak na konečné částce 174 mil. Kč. Stavební práce pokryla státní dotace (140 mil. Kč) a vlastní zdroje Univerzity Karlovy (34 mil. Kč).

Cílem rekonstrukce byla kompletní modernizace paláce Marathon, jeho výukových i administrativních prostor a všech provozních systémů tak, aby budova poskytovala podmínky ke studiu a bádání podle současných standardů. Rekonstrukce přinesla zásadní zvýšení komfortu pro studenty, pedagogy i návštěvníky fakulty, včetně bezbariérového přístupu do všech podlaží budovy. Mezi hlavní úpravy dále patří změna dispozic jednotlivých pater pro efektivnější využití učeben a kanceláří, zavedení vzduchotechniky a klimatizace, výměna všech oken a dveří, instalace nového výtahu, kompletní revitalizace prostor fakultní knihovny v podzemí i kavárny v přízemí.

Slavnostního znovuootevření budovy se zúčastnila rektorka Univerzity Karlovy Mile-

na Králíčková, která svým proslovem zahájila celou akci. Rekonstrukci veřejnosti blíže představili děkan Evangelické teologické fakulty Jan Roskovec a proděkan pro rozvoj ETF UK

proděkan P. Gallus v opravené knihovně

a koordinátor celé rekonstrukce Petr Gallus. Po slavnostním připitku, vystoupení fakultního pěveckého sboru a promítání fotografií z přestavby se návštěvníci mohli zúčastnit jedné z komentovaných prohlídek opravené budovy.

ETF UK (redakčně upraveno), foto: Michal Novotný (UK)

Nová kapitola vztahů se švýcarskými partnery

Zástupci ČCE přivítali v polovině února 2025 v Praze své partnery z Evangelické reformované církve Švýcarska a z její pomocné organizace HEKS (Hilfswerk der Evangelisch-reformierten Kirche Schweiz). Společně tak symbolicky zahájili novou kapitolu spolupráce.

„Historie vztahů se švýcarskými církvemi je mnohaletá. Velkou roli pro mnoho evangelických sborů, středisek i Diakonii hrála finanční podpora ze strany HEKS. Šlo historicky o velké peníze, za které patří velký dík. HEKS již nově nebude podporovat opravy budov, ale spíše ino-

vativní projekty,“ přiblížil obsah jednání šéf církevního ústředí Martin Balcar.

Spolupráce se nyní více zaměří také na sdílení zkušeností. I proto se prezidentka švýcarské církve Rita Famos, Martin Hirzel a Marina Dölker během třídenní návštěvy podívali mimo jiné do pardubického komunitního centra Kalyna, které ve spolupráci s tamějším evangelickým sborem pomáhá ukrajinským uprchlíkům a je finančně podporováno právě organizací HEKS. Další zastávkou byla evangelická fara v Čáslavi, kde se připravuje rekonstrukce sborových prostor a je to jeden z dobrých příkladů promyšleného plánu na revitalizaci, která jde ruku v ruce s jejich otevřením pro komunitní a další aktivity.

Rita Famos (uprostřed)

Závěrečná debata se synodní radou se týkala společných témat, jako je motivace mladých ke studiu teologie a službě v církvi, standardy práce duchovních, řešení problematiky zneužívání v církvi, postoj k působení ruské pravoslavné církve nebo otázky, jak řešit polarizaci názorů ve společnosti i uvnitř církve.

Hof

Církve si připomněly výročí ruského vpádu na Ukrajinu

Dne 24. února 2025 uplynuly tři roky od útoku Ruské federace na Ukrajinu. Le-

tošní četné připomínky na mnoha místech světa měly za cíl povzbudit občanskou společnost i světové lídry, aby nepropadali apatii a v pomoci napadené zemi neustávali. Také v Česku se konala veřejná shromáždění, na nichž se sešly tisíce lidí.

Tradiční Modlitbu za Ukrajinu před ukrajinskou a ruskou ambasádou pořádali i pražští evangeličtí faráři Tomáš Trusina a Mikuláš Vymětal. Společenství evangelických církví v Evropě (GEKE) požádalo u příležitosti smutného výročí svou členskou církev, Německou evangelickou luterskou církev na Ukrajině (NELCU), aby napsala modlitbu a sdílela ji s ostatními napříč státy a denominacemi. Modlitbu pastora NELCU Dmytra Tsolina vám nabízíme v českém překladu:

Otče náš, který jsi v nebesích, obracíme svůj zrak k tobě a vyléváme před tebou svá srdce. Už více než tisíc dní se k tobě, Bože, modlíme. Denně tě prosíme a v tebe vkládáme svou naději. Už tři hrozná roky dostáváme strašlivé zprávy o smrti svých krajanů, slyšíme hřmění výbuchů a kvílení sirén. Pane, každým dnem přibývá sirotků a vdov. Každým dnem přibývá lidí, kteří prožívají bolest ze ztráty svých blízkých. Bože náš, konec té pohromy je pro nás v nedohlednu; jen ty nás držíš. Už více než tisíc dní, Pane, stojíme a věříme. Děkujeme ti, že nás tvůj Duch živí.

Věříme ve tvou spravedlnost, vkládáme naději do tvého milosrdenství, zakoušíme tvou lásku mezi troskami a smrtí. Ale docházejí nám síly, Bože. Otče, svěřujeme ti své bolesti, i když je všechny znáš dřív, než je vyslovíme.

Opouštějí nás synové a dcery, děti našeho národa umírají na bitevních polích i pod palbou ve městech a obcích. Zůstáváme zde, Pane, a ty zůstaň s námi. Děkujeme za všechny, kdo nás podporují, děkujeme za své bratry a sestry v Kristu i za přízeň lidí z dalších zemí. Požehnej jim! Vdechni nám víru ve vítězství lásky a pravdy. Přijď, Pane Ježíši! Amen

Modlitba za Ukrajinu; CPCE/GEKE, foto:

CPCE/GEKE

TÉMA: SPIRITUALITA TĚLA

už tenkrát
nad chaosem
se vznášel
tvůj duch

tvému duchu
chci otevřít
chaos
který mám uvnitř sebe

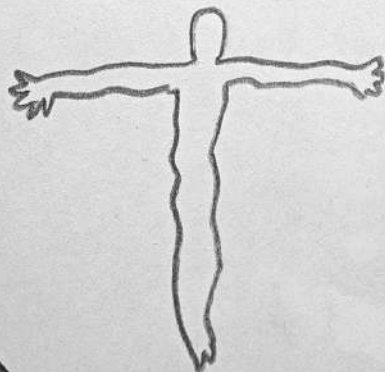
dýchám ti vstříc
s nádechem prosím
s výdechem děkuji
Bože

přijď
navštiv
uspořádej
ztiš

pro tebe
žádný chaos
není
za hranou

*modlitba **Lenky Ridzoňové**,*

*kresba: **Olda Holinka***

Nejsme jen tělo

I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem. (Gen 2,7)

„**O** tělo nepečuji víc nežli o duši,“ zpívá se ve známé evangelické písni. Tělo někdy bývá považováno za pouhý nástroj. Schránka pro to důležité, schránka pro Duha. Osel, na kterém jedeme, je potřeba jej nakrmit, postarat se o něj, aby dlouho vydržel, ale vlastně to nejsem já. Tomu by odpovídal i verš z druhé kapitoly Genesis. Tělo je pomíjivé, prach ze země, který se jednou zas stane prachem. Uvnitř něj je něco vzácného, Boží dech, dech života, naše duše. Ale lepší než pomíjivé tělo nemáme a Bible jako celek rozhodně nepovažuje tělo za něco zlého.

Tělo bylo stvořeno Bohem, i o něm Bůh řekl, že je dobré. Je tak dobré, že jej na sebe vzal Ježíš Kristus, narodil se v lidském těle. Ve své smrti a vzkříšení pak Pán Ježíš postavil na hlavu i tu pomíjivost těla. Byl vzkříšen a vstoupil na nebesa včetně těla, proto smíme vyznávat, že věříme v těla z mrtvých vzkříšení a život věčný. A dost se tím oslabuje ta rozdvojenost duše a těla. Duše a tělo sice jsou dvě různé věci, ale nelze je od sebe oddělit.

Podle některých řeckých filozofů epikurejské školy je tělo vězením duše. Tělo je smyslné, pudové, má mnohé potřeby, často sexuální. Duch by třeba i odolal, ale tělo je slabé a tady někde pramení to, když se na lidskou tělesnost koukáme skrz prsty. Tělo jako něco, na co se nedá spolehnout. Danost, do které jsme se narodili, ale musíme vůči ní být ostražití.

Podobné myšlenky najdeme na různých místech u apoštola Pavla, nejvýrazněji asi v Listu Galatským. „Chci říci: Žijte z moci Božího Duha, a nepodlehnete tomu, k čemu vás táhne vaše přirozenost. Touhy lidské přirozenosti smě-

řují proti Duchu Božímu, a Boží Duch proti nim. Jde tu o naprostý protiklad, takže děláte to, co dělat nechcete. Dáte-li se však vést Božím Duchem, nejste už pod zákonem.“ (Gal 5,16–18)

Tělesnost, nebo také jinak lidská přirozenost, je tu vnímána jako něco nebezpečného, co nás může ovládnout. Tělo, které člověka nutí, aby otročil hříchu. Tělo, které je s Duchem ve stálém napětí, každému jde o něco jiného.

I přesto nic lepšího než naše lidské tělo nemáme, nemůžeme se od své tělesnosti oprostit. Pán Ježíš uzdravoval těla nemocných, věděl, že jsou potřebná. Ale taky radil vydlobávat oči a sekat ruce, když nás svádí. Tělu a jeho choutkám se nemáme poddávat. Ale smíme za něj být vděční. Smíme se o něj starat, jak nejlépe dovedeme. Nejsme jen naše tělo. Na to, jaký jsem člověk, má jen malý vliv to, jaké mám tělesné proporce nebo jak rychle běhám. Ale tělesnost je něco, co k nám prostě patří. Bez těla zatím být neumíme.

Anna Peltanová, foto: pexels.com

Máme být opatrovníky naděje

O duševním zdraví dospívajících a potřebě bezpečného prostředí v církvi

Anežka Junová obhájila na ETF UK v loňském roce bakalářskou práci na téma *Pastorační péče o dospívající s duševním onemocněním*, za níž obdržela Cenu ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro vynikající studenty a absolventy. V současnosti pokračuje v magisterském studiu teologie. Na její výzkum, poznatky k tomuto tématu i studium na ETF jsme se ptali v době, kdy na fakultě probíhá zkouškové období i přijímání přihlášek nových uchazečů o studium.

Anežko, co tě vedlo k výběru tohoto tématu? Jaká jsi od práce měla očekávání?

Jedním z důvodů, proč jsem si téma vybrala, bylo to, že se o zhoršení duševního zdraví u dospívajících začalo mluvit v souvislosti s pandemií Covidu 19 a začalo se opakovaně objevovat ve veřejné diskuzi, takže jsem nad ním přemýšlela. A druhý, asi ještě důležitější důvod byl ten, že se mě téma začalo dotýkat osobněji, protože jsem se roky pohybovala v mládeži a začala jsem pozorovat, že kolem mě přibývá lidí, kteří řeší své duševní zdraví. Chtěla jsem tomu trochu víc porozumět a promýšlet to i z pozice duchovních a doprovázejících.

Máš pocit, že své duševní zdraví řeší mládež víc než zbytek církve?

Myslím, že obecně společnost duševní zdraví řeší víc než dřív, ale v církvi jsem se s tím setkala vlastně na jediném místě – mezi mládeží. Tam se přirozeně stává i tématem rozhovorů.

Takže z mého pohledu se v mládeži řeší víc než ve zbytku církve, ale to může být i tím, že jsem se právě tam hodně pohybovala.

Anežka Junová

Podle řady nejnovějších výzkumů, s nimiž jsi pracovala, se závažné zdravotní problémy (úzkosti, deprese, prožívaná beznaděj) týkají často 30–40 % dětí a mladých lidí u nás i ve světě. Jak si tato čísla stojí ve srovnání s dřívějšími lety?

Ve svém výzkumu jsem nešla hluboko do minulosti, ale šlo mi o porovnání stavu před a po pandemii Covidu 19. Ta totiž byla udávána jako jeden z tušených důvodů zhoršení duševního zdraví. A ve výzkumech, které vývoj mapovaly, se to zhoršení ukazovalo. České výzkumy se trochu liší od těch zahraničních, ale zhruba to odpovídá. U dívek je nárůst úzkostných a depresivních stavů po pandemii třeba až o 20 % oproti stavu před ní, což jsou opravdu vysoká

čísla. Zároveň ale výzkumy ukazují, že pandemie možná spíš již existující problémy prohloubila a zviditelnila a začalo se o nich víc mluvit.

Pro řadu lidí je duševní onemocnění stále těžko uchopitelnou oblastí. Zatímco zranění na povrchu těla je očividné, co se děje „uvnitř“ nevidíme. Někdy ta neznalost vede k bagatelizaci, popírání, neřešení problémů, ale i k dalšímu psychickému zraňování. Na co si doprovázející (v ČCE není pastorační jen úkolem duchovních) má dát pozor, aby nenapáchal víc škody než užítku?

Těch citlivých míst je hodně. Jednak mi připadá důležité nezneužívat postavení zdravého doprovázejícího, často i věkově staršího člověka k nějaké bagatelizaci nebo k laciným radám. Pro mladé a dospívající lidi je mnohem důležitější vytváření bezpečného prostředí důvěry, citlivé naslouchání, snaha porozumět. Druhá věc, na kterou jsem při psaní práce opakovaně narážela, je problematičnost uvádění duševní nemoci do souvislosti s vírou. To je zvlášť v církevním prostředí jedno z rizik. Duševní nemoc může víru ovlivňovat, dávat důvod k pochybnostem nebo i znemožňovat její autentické prožívání, ale nemá být spojována s chybějící nebo špatnou vírou.

Tohle napětí s vírou v dobrého Boha se bohužel někdy odbývalo nálepkami jako malověrnost nebo hřích. Jak tedy mluvit? Jak doprovázet ve víře, která je nemocí stále popírána, kde třeba nemoc likviduje i schopnost naděje?

Myslím, že je velmi důležitým úkolem všech doprovázejících ujišťovat o tom, že duševní onemocnění není důsledkem nedostatečné víry nebo Božím trestem apod. A je důležité při tom nepřekračovat své kompetence. Pokud se opravdu jedná o duševní nemoc (depresi, úzkostnou poruchu), tak rozhovor s farářem

nebo členem sboru nemoc nevyлéčí a je třeba pomoc odborníka. Doprovázející spíš může nabídnout lidskou blízkost, prostor pro vyjádření otázek nebo i hněvu, zvěstovat naději, ujišťovat o Boží péči.

Anežka Junová (roz. Tefrová) je studentkou Evangelické teologické fakulty. Vloni zakončila své bakalářské studium, které částečně strávila na ročním studijním pobytu na Katholieke Universiteit Leuven v Belgii. Tam ji mimo jiné hodně ovlivnily návštěvy sester v benediktinském klášteře Notre-Dame d'Hurtebise. Pochází ze sboru v Lozicích a mnoho let působila v seniorátním odboru mládeže v Chrudimském seniorátu. Ráda sedá za violoncello, pečce chleba nebo vyráží do hor.

Takže co je specifikem pastoračního provázení duševně nemocných?

Jednak člověk vnáší do rozhovoru a do života tu rovinu vztahu s Bohem, ujištění o Boží náklonnosti a péči. A zároveň je důležitá lidská blízkost, na kterou v prostředí institucí často není prostor a čas a přitom je hodně cenná. Je klíčové věnovat pozornost různým zábleskům naděje, které se v rozhovorech s nemocnými ukazují a vyvstávají, ale často jsou ukryté pod tlustými vrstvami smutku a bolesti. Líbil se mi obraz v jednom článku: doprovázející má být správcem a opatrovníkem naděje nemocného v těch chvílích, kdy nemocný naději ztrácí, a potom zároveň vypravěčem naděje, aby přinesl útěchu, povzbuzení a sílu, když je chvíle na to naději znovu přijmout.

Už několikrát jsem slyšela, že faráře dnes už nahradili psychologové a terapeuti. A na druhé straně zase vím, že někteří křesťané hleděli na psychologii a psychoterapii podezíravě. Je potřeba se vymezovat, nebo jsi narazila na nějaký smysluplný model spolupráce? ►

Obojí je velmi důležité – jak pomoc psychologa, psychiatra, tak pastorační doprovázení duchovního nebo člena sboru. Cíl je vlastně stejný a rozhodně není potřeba vnímat se jako konkurenci. Smysluplný model spolupráce spočívá možná právě v tom, že si psycholog s doprovázejícím dokáží dobře vykolikovat svoje sféry kompetencí a schopností. Myslím, že problém může nastávat, právě když mají dojem, že stačí na víc, než v čem jsou ve skutečnosti vzdělaní a na co mají schopnosti. Vymezení sfér působnosti v dobrém slova smyslu je forma smysluplné spolupráce a myslím si, že to vlastně chce docela hodně pokory a sebereflexe uznat, kde ty hranice jsou.

Která z tradičních sborových aktivit (bohoslužby, generační setkávání) v ČCE by mohla být pro člověka s duševním onemocněním dobře přístupná? Nebo jak by mohla vypadat, aby tomu tak bylo? Co může nabídnout společenství sboru?

Jsem přesvědčená (a materiály, které jsem studovala, to potvrzují), že setkávání s vrstevníky, ať už to je v rámci sborového života nebo seniorátní mládeže, táborů apod., zkrátka v jakékoliv skupině, kde se mají vrstevníci možnost setkávat, je asi to nejcennější, co sbory můžou nabídnout dospívajícím s duševním onemocněním. Možnost sdílet své pocity, myšlenky a představy s vrstevníky, kteří zároveň dají znát, že do party zapadám, že o mě jeví zájem a záleží jim na mně, dokonce mi dávají možnost nějak se zapojit, tak ta je, myslím, nedoceníitelná a nenahraditelná žádnou jinou formou kontaktu. Zároveň si ale myslím, že je v tom potřeba i velká citlivost. Někomu může pomoci pocít užitečnosti a zapojení ve sborovém společenství, někdo zas potřebuje ústraní a pocít splnutí s davem.

Při práci s duševními obtížemi a v jejich uzdravování hraje důležitou roli i péče o emoce. Jak s nimi v našich sborech

zacházíme? Je nějaký příklad špatné a dobré praxe?

Mám dojem, že mladí lidé, se kterými se setkávám, jsou citlivější a možná emocionálnější, a že se to zákonitě propisuje i do jejich prožívání víry a vztahu k Bohu. A tak bych považovala za cenné, kdyby se to nějakým způsobem propisovalo i do života sborů. Třeba do bohoslužeb nebo do jiných forem setkávání, která se ve sborech konají. Přijde mi, že nástroje k tomu máme, že emoce zní v mnoha písních, ať už to jsou písně z Taizé, ze Svítá nebo žalmy, které jsou také prodchnuté emocemi. Dává mi smysl se s mladými a dospívajícími soustředit na takové formy spirituality a prožívání víry, které pomáhají jejich emoce reflektovat.

v kapli Evangelické teologické fakulty (vpravo)

Jak ty sama zpětně vnímáš u sebe a svých kolegů zkušenost s pandemií? Kdybys měla možnost v té době rozhodovat o strategiích řešení a udělat třeba něco jinak, co by to bylo?

Ted' se to snadno řekne a tehdy bych se to neodvážila říkat, ale jako obrovské ponaučení a zdvižený prst vnímám dalekosáhlé důsledky, které mělo právě dlouhé omezení setkávání. Pro zdravý vývoj dětí a dospívajících je setkávání ve skupinách vrstevníků velmi důležité. Právě dospívání je totiž hodně citlivé období, kdy se formuje identita a vztah k druhým i k sobě, a ty se budují základně v interakci s vrstevníky, v tom, jak se vzájemně učí a korigují. V důsledku ome-

zení těchto kontaktů (ať už tehdy kvůli covidu nebo třeba dneska dobrovolně kvůli sociálním sítím) tohle není tak dobře možné.

Takže bys řekla, že duševní problémy souvisí hodně i se znejistěním identity?

Myslím, že určitě. Deprese a úzkosti samozřejmě mají souvislost i s dědičnými předpoklady apod., ale zároveň má na jejich rozvoj obrovský vliv i prostředí a to mohlo být tím spouštěcím faktorem právě v době covidu. Může to ale nastat i jindy, když podmínky pro rozvoj osobnosti nejsou dobré.

K tomu mě napadá taková provokativní otázka. Z některých kruhů se občas ozývá, že tedy v církvi musíme mladým lidem jasně tu identitu (třeba vztahovou) ukázat, protože jsou jen zmatení vlivem „zkaženého“ prostředí. Když se nebude o jiné vztahové orientaci nebo genderové roli uvažovat, nebude problém. Co si o tom myslíš?

Myslím, že bychom takovým direktivním postojem jen vytvářeli prostředí, které by bylo podobně svazující a izolující jako třeba během té pandemie. Tyto představy pro dospívající vytváří nesvobodnou a omezující atmosféru, která v důsledku neumožňuje rozvíjet jejich identitu a osobnost svobodně a zdravě.

Je něco, co bys ráda doplnila?

Přála bych si, aby téma pastorace lidí s duševními obtížemi v církvi nezaniklo. Je důležité ho promýšlet a duševní onemocnění vnímat jako něco, co se dotýká všech oblastí lidského života, a tím pádem ovlivňuje i duchovní prožívání. Byla by škoda, kdybychom ze strachu před nepříznivými čísly o duševním zdraví dospívajících od tématu nějak utíkali anebo ho zamlčovali. Je to velký problém, který ale jde lépe zvládat, když mu tu pozornost věnovat budeme.

připravila Jana Hofmanová

MEZI TĚLEM A DUCHEM

Co je a co není askeze

Ať chceme, nebo ne, musíme v životě často překonávat utrpení

Askezi si obvykle spojujeme se sebeodříkáním či dokonce sebetrýzněním, jemuž se věřící člověk dobrovolně podřizuje. Řecké slovo *askésis* původně znamená cvičení zaměřené na určitý mravní či duchovní cíl.

Chci-li takového cíle dosáhnout, musím se nepochybně také něčeho vzdát, vzít na sebe jistou míru nepohodlí a překonávat různé překážky. Dobře se to dá ilustrovat na příkladu sportu, jak si všiml již apoštol Pavel ve svém slavném přirovnání křesťanského života k závodnímu běhu

(1Kor 9,24–25): „Nevíte snad, že ti, kteří běží na závodní dráze, běží sice všichni, ale jen jeden dostane cenu? Běžte tak, abyste ji získali! Každý závodník se podrobuje všestranné kázni. Oni to podstupují pro pomíjitelný věnec, my však pro věnec nepomíjitelný.“

Ukázňený křesťan

To nejdůležitější, co by křesťan měl mít společné s řeckými atlety, je podle Pavla kázeň. Tato ctnost kdysi byla vynášena do nebe, ale žel také často zneužívána k obhajobě nelidskosti a tyranie. Proto kázeň dnes už není příliš v módě. ►

Existuje ale jedna oblast, kde je nadále zcela nepostradatelná, a tou je právě sport. Jak by dopadl neukázněný sportovec? Jak by mohl pomýšlet na vítězství člověk, který není schopen s železnou pravidelností a tvrdě trénovat, ať se mu právě chce, nebo ne? Jak by se mohl stát dobrým běžcem někdo, kdo neumí překonávat bolest a únavu? Jak by se mohl na stupních vítězů ocitnout atlet, který není ochoten si mnohé odepřít, vzdát se leččeho příjemného, co mu ale brání v cestě nahoru? Sebekázeň, sebekontrola, disciplína – to nejsou ve sportovní branži nepatřičné hodnoty z předminulého století, ale nezbytné podmínky úspěchu.

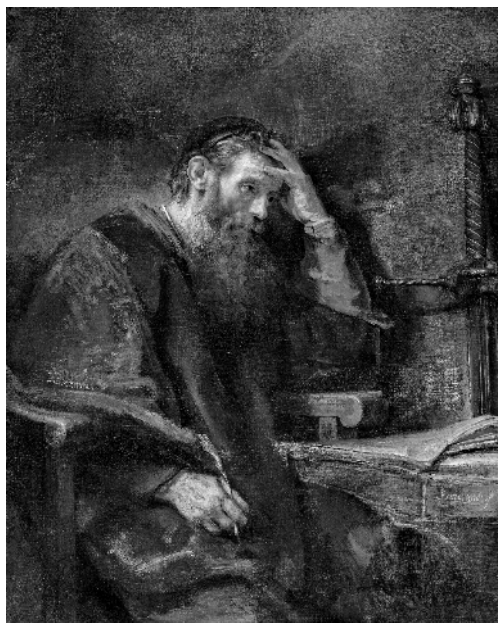
Jak máme tyto sportovní zásady převést do křesťanského života? Platí snad, že čím ukázněnější křesťan, tím lepší? Takovýto ideál v křesťanství dlouhou dobu panoval a také dnes se s ním občas setkáváme. Jednostranný důraz na sebeodříkání je ale v rozporu s nápadnou skutečností, že Ježíš rozhodně žádným asketou nebyl (na rozdíl od Jana Křtitele) a ani k askezi nenabádal své učedníky. Naopak je vedl k vděčné radosti z dobrých Božích darů. Ježíš neoslavoval strádání. Svými slovy i činy (připomeňme si jeho uzdravování) hlásal milosrdného a pečujícího Otce, jemuž záleží na obyčejných lidských potřebách a jejich pozemském naplnění.

Vyšší stupeň svatosti?

Asketický ideál byl problematický i z jiného důvodu. Cesta celoživotního odříkání byla totiž pokládána za hodnotnější a Bohu milejší než život „obyčejného“ věřícího. V utrpení samotném byla dokonce spatřována spásná moc. Čím víc budu sám sebe ovládat, čím víc se oprostím od svých přirozených tužeb, čím víc si odřeknu světská potěšení, tím budu blíže ke Kristu – tato myšlenka vedla mnohé křesťany ke vstupu do klášterů, které nabízely věřícím cestu k vyššímu stupni svatosti. Právě proto se Martin Luther proti mnišství rozhodně postavil. Odhaloval v něm duchovní pýchu a spravedlnost ze skutků, ostře kontrastující s principem pouhé milosti. Proti tomu zdůrazňoval, že následovat

Krista je dobře možné kdekoli, v každém povolání a stavu.

Askeze se v dějinách křesťanství obvykle zaměřovala na oblast tělesnosti. „Žádosti říd sva-
tou bázní, těla bujnost zkrocuj kázní,“ zpíváme i my v prosbě o Duchu svatého. Poněkud nespravedlivě bylo tělo označeno za hlavní zdroj pokušení, který je proto zapotřebí držet na uzdě či přímo preventivně umrtvovat – jako by duše byla nevinná a pouze se více či méně úspěšně bránila útokům toho nízkého v nás. Pavlovo svědectví o tom, jak ranami nutí své tělo ke kázní, mnozí vzali doslovně a začali skutečně sami sebe fyzicky trýznit, aby své tělo řádně zpacifikovali a vysloužili si za to nebeskou odměnu. Přitom víme moc dobře, že i naše mysl dokáže vyplodit mnoho hrůzostrašného a odvádět od Boha ještě více než takzvané nízké pudy.

apoštol Pavel (Rembrandt van Rijn, kol. 1657)

Boj se sebou samotným

Křesťanský běh je jistě plný bolestí, ztrát a zkoušek. Přicházejí ovšem samy, a nemusíme je proto uměle vytvářet, abychom Bohu předložili dostatečný důkaz o tom, že to se svou vírou myslíme opravdu vážně. Není nutné se bičovat,

odpírat si spánek nebo se nechat zavřít do studené cely. Ať chceme, nebo ne, musíme v životě často bojovat a překonávat utrpení. Nejtěžší je nakonec boj se sebou samotným, protože právě já sám sobě bývám tím největším protivníkem. Boj se zlem sídlícím v mém nitru – to je mimochodem jeden z důležitých významů slova džihád, které se dnes žel užívá ve zcela jiných souvislostech. Džihád srdcem, říkají muslimové, a my křesťané se k nim v tomto můžeme klidně připojit a vyhlásit svatou válku všem svým nedobrým sklonům a přirozenému sobectví. Být úspěšný v takovém boji ale není možné bez kázně, tedy bez pozeňnaných hranic, které dáváme sobě samotným. Tyto hranice neomezují naši svobodu, ale spíše život ve svobodě umožňují. Slovo kázeň asi původně souviselo se slovesem ukazovat. Jsme-li ukázněni, dáváme svým životům směr. Přesněji řečeno: vděčně přijímáme ten směr, který nám ukazuje Bůh, a snažíme se tudy vydat.

V této souvislosti je nutné zmínit ještě jeden pozitivní rozměr askeze. Když hovoříme o obtížnosti následování Krista, může to vyvolat dojem, že nás náš Pán chce především obtížit, naložit na nás nějaké břemeno. Je to ale přesně naopak.

Ježíš své učedníky chce takříkajíc od-břemenit. Cesta kříže především znamená vzdát se něčeho, co si s sebou vláčíme jako balast. Učí nás příliš nelpět na věcech tohoto světa a v pravý čas se od nich odpoutat. Ztráta proto nemusí být vždy jen bolestná, ale může být v některých případech také osvobozující, pokud odstraňuje to, co leží mezi námi a Bohem.

Ulpíváme ovšem nejen na tom, co máme (či přesněji: na tom, o čem si myslíme, že máme, a co si pro sebe nárokuje), ale také na sobě samých. Představa, že svůj život mám, že ho mám pevně ve svých rukou, je také oním břemenem, kterého nás chce Ježíš zbavit. Osvobozuje nás od fixace na naše představy o vlastním životě a umožňuje ho svěřit do rukou mocnějších a spolehlivějších, než jsou ty naše. Ostatně: Jednou budeme muset celý svůj život odevzdat zpátky Bohu, který nám ho daroval. Správně pochoopená askeze nás upomíná na vlastní konečnost. Život je vzácný dar, kterého si máme vážit a opatrovat ho, ale současně jsme vyzváni, abychom se i toho dokázali jednou vzdát – v naději, že patříme Bohu a nic nás od něj nemůže oddělit.

Ondřej Kolář, foto: wikipedia.org

SPIRITUALITA A KULTURA

Křest, jóga, bungee-jumping: hledáme rituály a sami sebe

Jsme jako „rituální kutilové“, kteří se snaží z různých součástek poskládat použitelná řešení

Jen těžko si představuji společnost, do které by se rituály hodily méně než do té naší. Na vývěsním štítě 21. století by mohla být hesla o přizpůsobivosti, proměnlivosti, individualismu, sekularizaci, netrpělivosti, libovůli... Skoro jako

bychom vyjmenovávali protiklady toho, co je a jak funguje rituál. Rituály přesto existují, přemýšlíme o nich, vědomě nebo bezděčně po nich toužíme, ve složitém světě improvizovaně hledáme nejlepší možnou cestu. ►

Pojďme se na rituály podívat pozorněji a s pomocí antropologie: slovo rituál tak bude zahrnovat o něco širší významy než ty, které jsou běžné v evropské náboženské tradici. Pro začátek řekněme, že rituál je veřejně sdíleným prožitkem důležitých zpráv o světě, vzájemných vztahů, uznávaných pravidel. Je výjimečným momentem, ve kterém se mohou spojit zdánlivě nesourodé protiklady: duše a tělo patří k sobě; něco umírá, aby mohlo vzniknout něco nového; uvnitř pevně stanovených kroků a pohybů se objevuje prostor pro improvizaci; starodávné velké symboly se dotýkají našich „dnešních“ zkušeností. V sekularizovaném, rychlém světě probleskávají neracionální, citové a duchovní aspekty našich životů – a teprve propojením všech těch protikladných a rozporuplných množností jsme doopravdy lidmi.

Výhodou i těžkostí současnosti je, že naše životy před sebou nemají jednoznačné „doporučené“ řešení. V supermarketu 21. století je z čeho vybírat a vybírat se musí: vedle zavedených náboženských tradic se objevují zcela nové trendy; nedůvěra ve velké příběhy se mísí s touhou po hlubokém prožitku. Jsme jako „rituální kutilové“, kteří se snaží z mnoha možností a vzájemně nesouvisejících součástí poskládat použitelná řešení: tetování, powerjóga, možná bungee-jumping, mindfulness meditace, čínské bylinky, talisman pro štěstí, možná pokřtít děti. Děláme, co můžeme, abychom stvrдили své závazky a příslušnosti; prožili vznik nebo změny vztahů; uzdravovali tělo i duši; veřejně sdíleli hodnoty a přesvědčení... Přestože rituál není něco, co by se dalo snadno nebo s jistotou individuálně zinscenovat, někdy se to docela povede.

Krása a náročnost improvizace

Kdy jste se stali dospělými? Já mám občanský průkaz. Po roce v zahraničí, křtu, svatbě, dvou porodech a několika rodinných pohřbech už dost dospělá jsem – ovšem říci, kde přesně se to přihodilo, není snadné. Právě srozumitelnost

silných rituálů, které by zpřehlednily cestu životem, nám schází a fascinuje nás.

Rituál je pro většinu lidských dějin momentem, ve kterém se složité zprávy o tom, kdo jsem a co je ve světě důležité, prožívají s notnou dávkou samozřejmosti a srozumitelnosti. Do jediného celku se spojují životní sféry, které dnes vidíme jako nesouvisející: vzdělání, víra, vášně, hry, zábava, práce, závazky, tanec a jídlo, ostříhání vlasů a úpravy těla, vtipy i vážnost, tvoření i destrukce. Spíš než že by se o víře, příslušnostech a hodnotách mluvilo, v silných rituálech se zpívají, tančí, veřejně přehrávají, konfrontují a dotvářejí. Změněné stavy vědomí a formativní zkušenosti otevírají nové možnosti. Stvrzují se společenské vazby, poznáváme a dotváříme se.

Tady je nejspíš znát, že evropská tradice si z velké rituální šíře vybírá jen část: v našem pojetí třeba ke skutečně závažnému rituálu moc nepatří legrace, zábava a hravost. Ve špatném i dobrém ctíme osobní volbu a volnost, trochu bloudíme ve svém složitém světě, ale také máme nějaké alternativy i pro ty, kteří touží po velmi osobitě životní cestě. Možnost vrátit se zpátky do nekomplikovaného světa se „závažně doporučeným“ životním scénářem už neexistuje a ani bychom ji nechtěli. V síle klasických premoderních rituálů tkví i riziko: pokud nedokážete přijmout náročná očekávání a hodnoty, pokud nemáte dost síly a vytrvalosti, abyste v rituálu obstáli, snadno se promění v životní tragé-

dii. Vedle radostných a krásných položek bývá jeho důležitou součástí i vyčerpání, nepohodlí, bolest, nebezpečí. Není a nemůže to být snadné. My si chceme ponechat svou možnost volby – a pokud ji plně využijeme, většinou si radši dopřejeme pohodlí a blahobyt. Vedlejším efektem komfortního života pak nutně bude menší kontrast mezi všedními a svátečními chvílemi, menší intenzita a závažnost rituálních prožitků.

Mezi libovůlí a závazkem

Často se říká, že naše rituály jsou dobrovolné, volnočasové, lehkovážnější, více závislé na libovůli konkrétních aktérů, méně svázané s komunitami. Na příkladu křesťanství přitom můžeme ukázat, jak složité je jasné říci, co je v našem světě libovolné a co závazné: věřící svou víru nejspíš prožívá jako všezahrnující a zavazující příběh o světě. Z pohledu „celého supermarketu“ je to přitom jen jedna z životních cest a „komodit“ k máni. A naopak: co začíná jako libovolná preference nebo pouhé formální dodržování tradice, může právě v důsledku silných rituálních prožitků přerůst v hlubokou oddanost. Živelné, silné rituály dokáží v přehledných a působivých obrysech zpřítomnit složité zprávy o světě – a v principu příliš nezáleží na tom, jestli se to děje na fotbalových stadionech, v chrámech nebo na nacionalistických shromážděních. Tady je potřeba připomenout, že sílu rituálu lze využít k dobrým i velmi pochybným záměrům.

Daleko k rituálu paradoxně nemusí mít ani adrenalinový sport nebo experimenty s násilím, drogami, ohrožením zdraví i života. Těžko soudit, jestli je diskotéková noc „pod vlivem“ jen patologií nudy a prázdnoty, nebo zda je možné ji vidět i jako kutilské hledání harmonie pohybu a zvuku, duše a těla, které může vést ke kontaktu s něčím hlubokým a důležitým. Pak by

byla srovnatelná s poutí do daleka, pokusem vystoupit z všedního života a o trochu víc prožít sami sebe. Mohla by být improvizovaným a rizikovým hledáním odpovědi na otázku, jak v kulisách nepřehledného supermarketu přeci jen prožít výjimečný moment spojení protikladů.

Balancujeme na hraně kompromisů

Rituály v našem světě nejsou samozřejmost: obtížně hledáme kompromis mezi tím, aby naše rituály byly dost silné – a přitom přijatelně bezpečné a snesitelné. Aby byly závažné – ale byl v nich i prostor pro osobitost životních příběhů. Aby dávaly smysl – ale nebyly ideologií.

Je běžné, že okamžiky, které otevírají příležitost udělat krok vpřed na cestě za poznáváním a dotvářením sebe sama, se přihodí spíš shodou okolností, než že bychom si je vědomě zvolili a naplánovali. Pokud se v našem životě objeví rituální „náhoda“ – v podobě krize, výzvy, nebo třeba narození či smrti blízkého člověka, pak by bylo skvělé ji nepřehlédnout a pokusit se jí (se vši vážností i hravostí) čelit.

Jana Karlová, kulturoložka a pedagožka
Univerzity Hradec Králové, foto: Benfoto,
pexels.com

Činit v Duchu a v pravdě

Zamyšlení nad tím, co je nedohledně hluboké

Pro křesťanskou spiritualitu je určující Ježíšův výrok podle Janova evangelia: „Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě.“ (J 4,24) Tento výrok počítá s bezvýhradnou prioritou Ducha. Být veden Duchem pak znamená navazovat na jeho působení a rozvíjet vlastní, osobní duchovnost. Pravda je ryze duchovní, a pokud k ní směřujeme, pokud se s ní vůbec nějak zaplétáme, počínáme si duchovně.

Nesnází křesťanského myšlení ovšem je, že „Duch“ je pro ně často až tím třetím do Trojice, ač to lze vysvětlit jeho neuchopitelností. Ale přemýšlet o něm se dá také, a je toho zapotřebí. Může to být dosti nesnadné, nicméně je škoda, že nesnadnost je pro někoho nesnází. Jak se to vůbec má se vztahem boží duchovnosti a Duchem svatým?

Dále pak: „uctívat“ a „činit“ – to v citovaném Ježíšově výroku platí o člověku i jako o tělesné bytosti. Jako o tělesném duchu. Tak ve zkratce zní tradiční pojetí člověka, v moderní době zapomínané i podezříváné. Pokud západní člověk v posledních desetiletích dychtí po spiritualitě, je to vlastně důsledek onoho zapomenutí. Nelze se pak divit, že slovo spiritualita asociuje všechno možné a že se mnoho lidí v éře globalizace napřahuje až chaoticky po spiritualitách nejrozumnějšího druhu.

Je-li člověk tělesným duchem, je cosi duchovního na všem, čím se zabývá. Takto obecně přistupovat k duchovnosti proto ještě příliš daleko nevede. Spiritualita v křesťanském smyslu znamená výslovné zaměření na to, co je ryze duchovní – a to se děje spíše výjimečně než obecně. Tím spíš, že životní podmínky, komplikace i zmatky jsou dnes dosti jiného

druhu než v dobách evangelistů a jejich adresátů.

Ve změněném světě

Je tomu totiž i tak, že přílišnou soustředěností na své tělesné záležitosti a na vnějškové materiální zájmy člověk svou duchovnost pozastírá i potlačuje. Moderní doba dokázala člověka přesvědčit, že si má životní jistoty zajišťovat hmatatelně v míře dříve nevídané – nejen v užitečnostech, které přináší lékařská věda, ale i v požitcích stále pestřejších a bohatších. Až příliš to však západní člověk přehání jako posedlý zbytečnostmi.

Někdejší hádání duše s tělem jako by ale nebylo jen hádanicí minulosti. Duše je stále nepokojná. A stačí její nepokoj, aby se člověk nespokojil se svou tělesností. Tím spíš, když nepokoj dostane podobu závažných osobních nesnází. V každém případě, ať už z jakýchkoli podnětů, se někdy probouzí vůle pečovat o svůj vnitřní život. A to se ukazuje důležitější než ještě před nedávnem. I když se tato praxe stává součástí populární kultury. Jako například mind-

fulness, metoda zvládání stresu. Do kontextu dnešní civilizace přenesla buddhistickou praxi všímavosti vůči svým emocím, prováděnou bez posuzování i očekávání. Tak se spiritualita i komercializuje. O něco dříve si své renomé získaly zen-buddhistické meditace, které někdy praktikují i křesťané. Vyznačují se propracovanou jednoduchostí. Ovšem západní člověk často touží po instantní spiritualitě a to není totéž. V každém případě je otázka spirituality po výtce praktická. K tomu odkazují i Pavlova slova o duchovních darech (1Kor 14) a o duchovním těle (1Kor 15,44.46), jímž se míní duchem a duchovním zájmem určené tělo.

Vzhledem k lidské tělesnosti

Spirituality v dnešním kontextu vedou i k určitému pochopení tělesnosti, které je vzdáleno křesťanskému světu, a je otázka, jak odtud něco do něho integrovat. Třeba pojetí vnitřní tělesné struktury jako sítě navzájem propojených center („čaker“).

Bible je sama ve vztahu k tělu nejednoznačná: člověk jakožto živočich je „tělo“, nejen tělo „má“. Ježíš pak říkal, že tělo potřebuje světlo (L 11,34), ale také že se nemá člověk starat o tělo (L 12,22), jako by směřoval proti trendům moderní doby. Ale také povzbuzoval nebát se těch, kdo „zabíjejí tělo“ (L 12,4), jako by člověk nebyl ještě kýmisi víc než tělesnou bytostí. Tyto podněty povzbuzují k porozumění tělesnosti i ke zdrženlivosti vůči ní. Je možné navazovat též na soudobé filozofické podněty? Například na pojetí těla, jímž je člověk „zasazen“ do světa, takže jen díky tomu víme o prostoru (Maurice Merleau-Ponty). Česká etymologie nás zase může ponouknout k následující úvaze: tělo jako těleso (druhý výraz je odvozeninou prvního) povýšené tím, že je organismem, pozoruhodnou soustavou procesů sloužících tělesnému pozemskému životu. Bůh je vytvořil „z

prachu“ – takový kontrast vládne mezi důmyslností a krásou těla na jedné straně a jakousi zbytečnou hmotou na straně druhé.

Dvě otázky na závěr

Nakonec dvě otázky, které směřují k rozvíjení křesťanské spirituality, i když spíše náznakem. Vezměme si, že spiritualita znamená duchovní praxi. Praxi v soukromí i praxi v kostele. Nakolik je však, za prvé, duchovní praxe opravdu duchovní? Nestává se, že ve skutečnosti je i bezduchá? To jest v sobě rozporná, vyprázdněná...?

Za druhé, jak pomáhá tělo spiritualitě v křesťanství? Chození do kostela není jen přesun z místa na místo, ale pro ty, kdo vědí, je to i pouť. Základní tělesné polohy v evangelickém kostele jsou sezení a stání. Někdy bývá praktikováno vzkládání, vztahování, spínání nebo podávání rukou. Katolicismus je bohatší o úklonu, pokleknutí, prostraci (polohu vleže), bití v prsa, znamení kříže, políbení atd. Liturgické postoje a gesta rozhodně stojí za úvahu, protože mají pokaždé svůj význam.

Také chůze dostává svůj zvláštní význam, ať už v kostele nebo při zmíněné pouti. Poutí znali již staří Izraelité, kteří putovali k místu boží přítomnosti, později křesťané nejpozději od 4. století putovali k Jeruzalému, kde byl ukřižován a pohřben Ježíš. Pouti patří ale též do evangelické tradice. Stačí si připomenout husitské pouti na hory. Nebylo by možné je obnovit? Sám jsem zaznamenal zájem jen teoretický. A přitom evangelíky už dávno povzbudil k putování lékař, spisovatel a nakladatel Zdeněk Susa se svou cestou do Santiaga de Compostela. Předloni v Assisi se mi zase obtížně rozlišovalo mezi poutníky a turisty. Namísto zklamání jsem si však odnesl ujištění, že dnes stejně jako kdysi spiritualita slouží k duchovnímu usebrání. Za odhlédnutí od těla s využitím těla.

Jiří Hoblík, foto: Lucie Horníková (Člověk a víra)

Co je pro vás povznášející?

Jednou z nejvíc povznášejících věcí je pro mě čím dál více pobyt v přírodě, povětšinou spojený s chůzí. Všechny ty vjemy, vůně, barvy. Prožívám tam vděčnost a radost ze stvoření. Přináší mi to možnost být sama se sebou, prostor pro přemýšlení, bilancování, urovnávání myšlenek a rozjímání. Výsledkem bývá lehká, klidná hlava a příjemně unavené tělo. Důležitou součástí mého světa jsou i blízcí lidé, rodina, přátelé, v jejichž přítomnosti dostávají i zdánlivě běžné věci jiný – povznášející rozměr.

Tereza Chladilová, supervizorka a koučka

Chápu tento pojem široce jako pocit, kdy mám jakoby lehká kolena, kdy se cítím „wow“. To se mi děje v různých situacích: někdy při setkání s jinými světy (tj. při setkání s jinými lidmi, v konfrontaci s uměním, při studiu cizích jazyků a během většiny typů aktivit, které patří ke studiu teologie na ETF), dále při příležitostném fyzickém pohybu a také při záblesku kreativity.

Jakub Trusina, student

Myslím, že toho, co mě dokáže rozradostnit a rozzářit, zmobilizovat a pozitivně naladit, i když někdy se to beze slz neobejde, je docela hodně (něco jsem nadhodila v medailonku Evangelického kalendáře 2023). Takové impulzy mívají však krátkou dobu trvanlivosti. Co mě je však schopno povznést, je pokaždé dotek Boží lásky, Kristova milost projevovaná a prožívaná tady a teď. Když smím pozorovat, jak Pán Ježíš coby ten Milosrdný Samařan zvedá mého bližního, kterého život na jeho cestě zbil (anebo když to smím vnímat také sama na sobě).

Jarmila Wiera Jelinek, farářka

Kdybych odpovídal nevěřícím, tak bych řekl: Chodit po lese a občas se zastavit a jen tak se dívat a poslouchat. Anebo přinutit se brzy ráno vstát a pak se celý umýt v hodně studené vodě, utřít se ručníkem. Pak si pomalu protáhnout tělo, napít se vody a vyčistit zuby. Nespěchat a v klidu chvíli poslouchat TICHŮ. A pak si u ranní kávy číst KNIHU. To všechno je pravda, jen bych jim asi zatajil, že v té studené vodě, chůzi, vstávání, usínání, únavě, tichu, ale i hluku hledám BOHA. To hledání beze spěchu je pro mě povznášející.

Víta Marčík, divadelník

Povznášející je pro mě každá chvíle, kdy se mi daří být naplno tam, kde jsem. Hříchem mládí je podle Kundery chybějící rozměr minulosti a nahrazování této neschopnosti zvykáním báječné budoucnosti. Několikrát jsem už prožil, že bez pravého vědomí přítomnosti mi uniká bohatství ukryté v malých zázracích dneška, které Chesterton kdysi nazval ohromnými maličkostmi. Povznášející je pro mě taky každá chvíle, kdy se někdo povznese nad mými nedostatky.

Martin Pavlík, kazatel Církve adventistů sedmého dne

přípravila **Kar**, foto: pexels.com

SYNODNÍ RADA

Ze zasedání synodní rady 4. a 18. února vybíráme:

Lidé

- SR souhlasila s ukončením zaměstnaneckého poměru Ondřeje Pellara dohodou a vyjádřila vděčnost za jeho dosavadní službu.
- SR vzala na vědomí rezignaci Magdaleny Trgalové na členství i předsednictví v Komisi pro vikariát a jáhenskou praxi a vyjádřila vděčnost za její dosavadní službu. SR zároveň jmenovala Jakuba Kellera členem a novým předsedou této komise.
- SR prodloužila vyslání Simony Tesařové do kaplanské služby ve Vazební věznici a Ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha-Pankrác a vyslání Jana Blažka do kaplanské služby v Nemocnici Pelhřimov a Hospici sv. Kleofáše. Po rozhovoru s Petrem Grendelem jej SR vyslala do kaplanské služby v Oblastní nemocnici Náchod.
- SR udělila Mikuláši Vymětalovi dlouhodobé studijní volno od 9. 4. do 8. 7. 2025 a souhlasila s následným čerpáním dovolené (do 26. 7. 2025).
- SR vzala na vědomí zprávu o průběhu zkoušky Michala Marka a její hodnocení a udělila mu osvědčení způsobilosti ke službě výpomocného kazatele z řad ostatních členů církve.
- SR zřídila místo pastorační pracovnice ve sboru v Opavě a pověřila Simonu Kopeckou službou na této pozici; dále pověřila Anežku Sabelovou jako seniorátní pastorační pracovníci pro práci

s mládeží v Moravskoslezském seniorátu ČCE.

- SR vzala na vědomí zprávy kandidátů služby v církvi o jejich činnosti na sborech a s vděčností souhlasila se zaplacením Viktorie Fenclové mezi tyto kandidáty.
- SR jmenovala Vojtěcha Titěru členem kuratoria Evangelického střediska Chotěboř a na další funkční období jmenovala Kamila Vystavěla členem správní rady Personálního fondu.

Aktivita

- SR na společném jednání s předsednictvem 36. synodu ČCE 28. ledna 2025 vyhlásila usnesení 1. mimořádného zasedání tohoto synodu.
- SR po rozhovoru s ředitelem Střední zdravotnické školy Náchod – Evangelické akademie Davidem Hanušem souhlasila s podáním žádosti o zřízení nového školního stupně – VOŠ se zaměřením na sociálně právní činnost.
- SR se zabývala zprávami z jednání seniorátních výborů a zprávami z vizitací seniorátních výborů ve farních sborech církve a vzala je na vědomí.
- SR jednala se Správní radou Diakonie ČCE a Správní radou Personálního fondu.
- SR se podrobně zabývala přípravou materiálů pro 3. zasedání 36. synodu ČCE, které proběhne od 15. do 17. května 2025 v Komunitním centru Matky Terezy v Praze na Chodově.
- SR se věnovala přípravě ekumenických aktivit a setkání pro následující období.

- SR souhlasila s uzavřením aktualizované smlouvy mezi ČCE a Sdružením evangelické mládeže (SEM) v ČR.
- SR vzala na vědomí průběžnou zprávu o přípravě Setkání křesťanů 2028 a vyjádřila podporu pracovní skupině ÚCK pod vedením Evy Balcarové k pokračování příprav.
- SR schválila statut Poradního odboru pro reformu správy církve, statut Liturgické komise a statut Komise pro církevní zpěv.

Hospodářské věci

- SR se seznámila s texty výzev pro Diakonické a rozvojové projekty (DaRP) 2026 a souhlasila s jejich zněním a vyhlášením výzev dle dříve schváleného harmonogramu (příjem žádostí bude probíhat od 1. 3. do 30. 4. 2025).
- SR dle čl. 8 odst. 1 Pravidel grantového systému DaRP schválila pro rok 2024 financování stálých a osvědčených projektů Povšechného sboru ČCE ve výši 500 000 Kč. Jedná se například o podporu krajských sborů v zahraničí, spolupráci se spolkem Evangnet, sbormistrovské kurzy a Seminář církevní hudby Evangelické akademie, seminář pro pastorační pracovníky nebo podporu kaplanské služby.
- SR se seznámila s návrhy zadávacích řízení na výběr dodavatele staveb „Novostavba Bratrské školy“ a „Rekonstrukce samostatného objektu umývárny a WC TJAK Běleč nad Orlicí“ a souhlasila, aby po dokončení přípravy zadávacích dokumentací byla zahájena výběrová řízení na dodavatele staveb.
- SR schválila žádost sboru v Libčicích nad Vltavou a poskytla mu příspěvek 216 424 Kč ze solidárních prostředků.
- SR schválila upřesňující změny ve směrnici o bydlení farářů a jáhnů a uložila

ÚCK tyto změny komunikovat do sborů.

- SR souhlasila s příspěvkem ve výši 20 000 Kč na plánované setkání zástupců Ekumenické rady církví v ČR se zástupci Ekumenické rady církví z Ukrajiny v Praze.
- SR souhlasila s úhradou členského příspěvku ČCE na činnost Vězeňské duchovenské péče pro rok 2025 ve výši 4 000 Kč.
- SR souhlasila s poskytnutím příspěvku Danielu Pfannovi na úhradu nákladů spojených s účastí na kaplanské konferenci v Německu ve výši 6 120 Kč.
- SR souhlasila s poskytnutím půjčky z Automobilového fondu Filipu Boháčovi.
- SR zrušila směrnici o veřejné sbírce ČCE č. SR/1/2023 a uložila ÚCK informovat sbory o možnosti od 1. 1. 2025 shromažďovat peněžní příspěvky na bankovním účtu i bez úředně schválené veřejné sbírky.

Hof

REDAKCE

Oprava

V článku „Výstavba nové budovy Evangelické akademie dostala zelenou“ (ČB 2/2025, s. 30) jsme uvedli problematickou větu, která zní: „Protože by přijetí tohoto návrhu znamenalo změnu investiční strategie Personálního fondu, což by mělo dopad na očekávanou výši odvodů farních sborů, nenašel návrh potřebnou odezvu.“

Toto tvrzení je zavádějící, neboť redakce nemůže znát přesnou motivaci každého z hlasujících synodálů. Přesnější by tedy bylo strohé vyjádření, že (proti)návrh nezískal podporu.

Za nepřesnost se omlouváme a br. Pří-
vratskému děkujeme za upozornění.

redakce

SOLIDARITA

Sbírka na tisk a jinou publikační činnost

Milé sestry, milí bratři,
i v letošním postním období společně ko-
náme sbírku na tisk a publikační činnost
naší Českobratrské církve evangelické.
Loni tato sbírka vynesla 535 002 Kč.
Na konci svého postního pobytu na
poušti odpověděl Pán Ježíš na ďábelské
pokusení těmito slovy: „Ne jenom chle-
bem bude člověk živ, ale každým slovem,
které vychází z Božích úst.“ (Matouš 4,4)
O to, aby naše duše netrpěly nedostat-
kem Božího slova, se staráme mimo jiné
četbou křesťanských textů. Některé knihy
a publikace vznikají s podporou z této
sbírky. Povzbuzují a posilují mnohé na
cestě víry.

K čemu konkrétně se peníze ze sbírky
používají?

- Na vydávání katechetických pomůcek
pro práci s dětmi, elektronické sbírky
kázání a na financování celocírkevních
informačních kampaní.
- Na podporu časopisu Český bratr,
který loni oslavil 100. narozeniny.
- Na grantový program pro podporu
vydávání publikací, z kterého se letos
podpoří např. vznik sbírky modliteb
členů novojičínského sboru či českého
překladu německé publikace o sexuální
etice z evangelického hlediska.

Prosíme, abyste výnos sbírky zaslali do
10. dubna t.r. na účet: 71717171/2700.
Prosíme, abyste variabilním symbolem
rozešli, zda sbírku posíláte na obecný
tiskový fond, nebo zda podporujete ně-

kterou z konkrétních tiskovin (xxxx je
evidenční číslo vašeho sboru):

- tiskový fond obecný: 911110xxxx
- Český bratr: 911111xxxx
- Sbírka kázání: 911112xxxx
- katechetické pomůcky: 911114xxxx
- podpora vydávání publikací: 911115xxxx

Děkujeme za vaše příspěvky do této
sbírky a přejeme vám požehnaný postní
čas.

za synodní radu ČCE Roman Mazur

GRANTY

Probíhá příjem žádostí o grantovou podporu ČCE 2025

V souladu s oznámením ve sborové
zásilce ze dne 21. 11. 2024 tímto připomí-
náme termín příjmu grantových žádostí
v roce 2025, a to pro níže uvedené pro-
gramy:

- Diakonické a rozvojové projekty,
- Jeronýmova jednota – dary,
- Včasné projekty.

Výzvy k podávání žádostí a jejich vlastní
administrace bude probíhat plně elektro-
nický skrze grantový portál ČCE v těchto
termínech:

Registrace žádostí: 1. 3. – 30. 4. 2025

Do konce lhůty musí být žádost ve stavu
„Zaregistrovaná“, tj. napsaná a opatřená
podpisy statutárních zástupců žadatele
(farář, kurátor sboru, případně statutár
přidružené organizace).

Stanoviska dotčených orgánů:

1. 5. – 30. 6. 2025

Do konce lhůty musí být žádost ve stavu
„Podaná“, tj. opatřená stanovisky a pod-
pisy všech dotčených orgánů (senior,
seniorátní JJ, stavební komise). Přejeme
vám úspěšné projekty!

Petr Mokrejš (vedoucí projektového oddělení
ÚCK), **Martin Balcar** (vedoucí tajemník ÚCK)

POZVÁNKA

Seminář historické společnosti Veritas

Historická společnost Veritas zve na seminář, který se koná 29. 3. 2025 od 10 hodin v Pardubicích na evangelické faře. Tématem bude tentokrát „Odpadlíci, noví křesťané a obyvatelé zpapenštělí“. Přednáší historička a pedagožka Univerzity Palackého v Olomouci Radmila Pavlíčková.

Ladislav Dlouhý

KAZATELSKÁ MÍSTA

FS Libice nad Cidlinou hledá faráře/farářku

FS v Libici nad Cidlinou hledá faráře/ku na poloviční úvazek. Druhou polovinu úvazku je možné doplnit kaplanskou službou v místním středisku Diakonie ČCE, které se věnuje péči o seniory.

Libický sbor je malý venkovský sbor asi 5 km od Poděbrad. Naše společenství není velké, ale jsou v něm lidé vstřícní a všech generací. Od kazatele/ky očekáváme vnášení nových impulzů do našeho malého společenství.

Nabízíme ubytování na faře (byt 3+1 a sborová místnost s kuchyňkou) s plynovým topením a velkou oplocenou zahradou. V obci je školka, škola, lékař, prodejna potravin i řeznictví, autobusová i vlaková zastávka. Dojezd po dálnici do Prahy je cca 50 km. Nástup možný během roku 2025.

Bližší informace u kurátora sboru Pavla Pistora: mobil 602 469 190.

FS Horní Krupá hledá faráře/farářku

Rádi bychom vám oznámili, že od léta 2027 bude volné místo pro faráře nebo

farářku ve sboru Horní Krupá s kazatelskou stanicí v Havlíčkově Brodě. Případným zájemcům podá bližší informace kurátor sboru Pavel Šilar. Kontakt: pavel-silar@seznam.cz, 737 849 134

FS Náchod-Šonov hledá faráře/farářku

Sbor Náchod-Šonov vyhlíží nového faráře nebo farářku od 1. 9. 2026. Více informací o sboru a jeho očekávání jsme umístili na naši webovou stránku <https://nachod-sonov.evangnet.cz/>. Kontakt (kurátor Ing. Petr Kočíčka): kocicka.p@seznam.cz, tel. 605 124 525

EKUMENA

Zapojte se do Noci kostelů 2025

Od 1. února 2025 jsou otevřeny registrace, díky kterým mohou jednotlivé sbory, kazatelské stanice, farnosti, kostely a modlitebny přihlásit svůj program do letošního ročníku Noci kostelů. V pátek 23. května 2025 se v rámci tradiční Noci kostelů po celém Česku otevrou chrámy, kostely, kaple a modlitební místa, aby nabídly své prostory veřejnosti. Součástí jsou nejrůznější programy – ztišení, přednášky, koncerty, komentované prohlídky, dětské programy nebo neformální setkání a rozhovory nad tím, čím žijí křesťané v dané lokalitě nebo regionu... Pro letošní rok je tématem slovo „naděje“.

Zapojit se svými programy se mohou i sbory Českobratrské církve evangelické, a to na adrese nockostelu.cz/prihlaskakostely

Ph.D.

Univerzita
Karlova

z Univerzity Karlovy? Na Evangelické teologické fakultě!

Přihlášky ke studiu přijímáme do 30. 4. 2025.

Doktorské programy

- Biblická teologie
- Historická a systematická teologie
- Filosofie náboženství
- Praktická teologie a teologická etika

 www.etf.cuni.cz

 [@etfunikarlova](https://www.facebook.com/etfunikarlova)

 [@etf_unikarlova](https://www.instagram.com/etf_unikarlova)

**Evangelická teologická
fakulta**

Univerzita Karlova

MOJE CÍRKEV

Radostná setkání. (Daniel Heller ml. v hovoru
s Marií Provazníkovou; Farářský kurz 2025.)

foto: ARO

Světlo v temnotách. Kde ho vidí kazatelky a kazatelé naší církve?

Farářský kurz se zabýval rolí církve v současných krizích

„To světlo ve tmě svítí a tma je nepohltíla,“ zní biblický verš z prologu Janova evangelia – a ten byl tématem letošního setkání evangelických kazatelek a kazatelů, jež se konalo ve dnech 27. – 31. ledna v Praze. Farařský kurz pořádá Spolek evangelických kazatelů (SpEK) a účastní se ho široké spektrum zájemců z řad odborné i laické veřejnosti.

Organizátoři si položili otázku, jaké místo má církev uprostřed krizí, kterým naše společnost v současnosti čelí – ať je to krize ekonomická, klimatická, bezpečnostní či duchovní. „Výběr tématu je reakcí na poptávku mezi účastníky loňského kurzu. Téma různých druhů krizí se v návrzích opakovalo nejčastěji. Zároveň sami vnímáme celé spektrum krizí, s nimiž se společnost vyrovnává. Vnímáme jako dobrý křesťanský postup snažit se porozumět tomu, co se děje. Uprostřed toho pak hledat naději. Nejen teoreticky, ale hledat i konkrétní kroky v konkrétních situacích,“ objasňuje evangelický farář z Vrchlabí a předseda SpEK Michael Pfann, co organizátory k výběru tématu vedlo. „Jako lidé, jako křesťané, jako církev jsme součástí krizí. Je tedy naší odpovědností z nich také hledat východisko. Je na nás hledat světlo, směřovat k němu a na cestu zvát i ostatní. Jít poctivě ke světlu ovšem znamená nezavírat oči před temnotami,“ doplnil.

Že jde o téma aktuální a žádané, dosvědčuje i účast na kurzu. Do auly Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy dorazilo přes dvě sta duchovenských pracovníků. Mezi nimi organizátoři

napočetali také tři desítky návštěvníků z ciziny – například z Ukrajiny, Polska, Německa, ale i ze Švýcarska, Velké Británie a Indie.

bohoslužba v kostele sv. Martina ve zdi

Celotýdenní program předznamenal slavnostní bohoslužba

V předvečer kurzu se v zaplněném kostele sv. Martina ve zdi konala zahajovací bohoslužba s večerí Páně. Tu letošní vedli Emil Hankovský (farář v Kyjově) a Simona Kopecká (výpomocná kazatelka v Opavě a členka synodní rady), která také kázala. „My, každý z nás, svou špetkou nebo září můžeme ukázat jiným lidem, světu, že život má smysl. (...) I když se nám může zdát, že je naše světlo nedostatečné, přesto svííme. (...) Je to světlo, které v nás rozsvítil Bůh,“ zaznělo v něm. Chrámovou sbírku konanou v rámci bohoslužby věnují pořadatelé tradičně některé z dobročinných organizací. Ta letošní vynesla přes 16 000 Kč a podpoří spolek Christian Refugee Service, věnující se péči o uprchlíky v Evropě. ►

Od úterního dopoledne pak odstartoval čtyřdenní program plný přednášek, workshopů a debat. Kurz nabídl kombinaci příspěvků z oblasti teologie, ale i z jiných odvětví. Čas byl také na kulturu – na čtvrteční večer připravili pořadatelé společenský večer s koncertem pražského uskupení Yamaha oriental, které hraje balkánskou dechovku.

V nabídce teologicky zaměřeného programu byly přednášky akademiků působících na Evangelické teologické fakultě (Jan Roskovec, Lenka Karfíková), na úvod každého dne bylo možné zúčastnit se biblické práce pod vedením různých teologů. Různorodé byly rovněž interaktivní dílny, kde si zájemci mohli vybrat práci s Biblí, modlitbu Taizé či posilování osobní odolnosti pro krize.

Pozornost přitáhla debata s novinářkami Sašou Uhlovou a Apolenou Rychlíkovou

Prostor byl také pro širší společenská témata. V úterním harmonogramu zaujala například přednáška publicisty a analytika Petra Koubského, jenž představil varianty možných katastrofických scénářů, které by mohly lidstvo postihnout.

Silně rezonovala středeční debata investigativní novinářky Saši Uhlové s dokumentaristkou Apolenou Rychlíkovou. Obě autorky se ve své práci zaměřují především na sociální témata, jako je krize bydlení, chudoba či genderová nerovnost. Hovořily o svém investigativním dokumentu *Hranice Evropy* (2024). Ve filmu se zaměřují na práci emigrantů v západní Evropě. Snímek odhaluje, že jsou často vykořisťováni, pracují v extrémním vypětí, za nízkou mzdu a téměř bez osobního volna.

Inspirativní byla čtvrteční panelová debata s novinářkou Petrou Procházkovou a politickým komentátorem Jiřím Pehem. Ti se zamýšleli nad možnými aktuálně hrozícími riziky pro euroamerickou civilizaci. Dotkli se například možného vývoje válečného konfliktu na Ukrajině či situace ve Spojených státech po

nástupu Donalda Trumpa do prezidentského úřadu.

Mezi přednášejícími byli opět zahraniční hosté

Důležitý dramaturgický pilíř tvoří účast odborníků ze zahraničí. „Hledáme hosty, kteří mají co říci k tématu. Je pro nás důležité vidět, že jsme součástí církve mezinárodní. Podobné věci jako my řeší i jinde. Je dobré se vzájemně podpořit,“ říká k tomu Michael Pfann.

diskuze s A. Rychlíkovou (vlevo) a S. Uhlovou

Do Prahy letos zavítal např. profesor systematické teologie Ulrich H. J. Körtner z Protestantické fakulty vídeňské univerzity, kde představil svůj koncept teologie krize. O „odpoledni reformované církve v Británii“ promluvil Neil Thorogood, výtvarník a kazatel Sjedenocené reformované církve (United Reformed Church) ve Velké Británii. Kromě toho v průběhu týdne se svými pozdravy vystoupilo několik dalších zahraničních hostů, mezi nimi např. saská farářka Cornelia von Ruthendorf-Przewoski, předsedkyně evropských farářských spolků Verena Salvisberg či krajanka z ukrajinské Veselynivky a dlouholetá účastnice farářských kurzů Marie Provazníková.

Debata se synodní radou: transformace poradních odborů i péče o duchovenské zaměstnance

Tradiční součástí kurzu je i prostor pro řešení praktických součástí farářského povolání a dal-

ších aspektů života církve. Pevným bodem je například páteční rozhovor s vedením ústřední církevní kanceláře nebo úterní setkání se synodní radou. Tu tentokrát organizátoři požádali o vyjádření ke třem tematickým okruhům: teologickému směřování církve, církevní personálistice a otázce péče o výpomocné kazatele.

Synodní senior Pavel Pokorný se dotkl aktuální otázky zrušení velké části poradních odborů a komisí. Z dřívějších 12 poradních odborů zůstalo beze změny šest. Některé se transformovaly, jiné zanikly. Pokorný zdůraznil, že jde o pracovní skupiny, které konají podle zadání a potřeby synodní rady. Podle jeho slov například poradní odbor teologický postupoval příliš akademicky, jako příhodnější se přitom zdá otevírat velké otázky v celocírkevních diskuzích a konferencích. Odmítl názor, že by církevní vedení teologickou expertízu považovalo za něco zbytečného. „Naopak chceme, aby se teologii dostalo v životě církve větší váhy a zapojili jsme do ní více lidí než v případě poradního odboru,“ dodal.

Také poradní odbor ekumenický z usnesení synodní rady zanikl. Podle slov P. Pokorného postihoval jen malou výše vztahů. Synodní rada přitom shromáždila celkem 23 oblastí, ve kterých ekumena působí. Patří mezi ně např. partnerské církve, ekologie, kaplanská služba, ale také média či právo. Ke každé z těchto oblastí byla jmenována kontaktní osoba, která bude za její pokrytí odpovědná. Kromě toho chce synodní rada každoročně pořádat ekumenickou konferenci, alespoň jednou ročně se také setká se zástupci církve v ekumenických grémiích.

Nechceme otevřít Pandořinu skříňku

K personální otázce se vyjádřil synodní kurátor Jiří Schneider. Církev aktuálně eviduje přes 200 úvazků, z toho kolem 60 částečných, což je více než loni. Zdůraznil však, že důležitá je péče nejen o zaměstnance, ale také o dobrovolníky. Řada lidí ve sborech totiž pracuje dobrovolnický, např. kurátorky a kurátoři, presbyteri, ale také pokladní a další. Je nereálné, aby církev

finančně honorovala všechny činnosti v církvi. „Nechceme otevřít Pandořinu skříňku a začít se bavit o tom, jestli máme honorovat práci laiků. Velmi bych se přimlouval, aby bylo součástí dalšího vzdělávání v církvi pro faráře a kurátory, jak pracovat s dobrovolníky,“ uvedl. Ocenil, že v církvi o sebe lidé vzájemně pečují, a to i způsoby, které jsou církevní komunitě vlastní, jako je např. modlitba. Upozornil ale, že duchovní péče nemůže nahradit personalistiku. „Nerad bych, abychom se za to schovávali a nedostatky v personální péči nahrazovali tímto duchovním rozměrem. Jsem rád, že pečujete i vy o nás. Moc si toho vážíme. A i my na vás, věřte, myslíme,“ uzavřel.

debata se synodní radou

K tématu výpomocných kazatelů promluvil Ondřej Titěra. „Skutečně presbyterní, laický prvek je v naší církvi velice důležitý. Je to naše tradice, jsme za ni vděční a nesmíme na ni zapomínat,“ řekl na úvod. Připomněl, že již několik let funguje centrální vzdělávání v Praze a v Olomouci pod vedením pedagogů z Evangelické teologické fakulty. O zakotvení služby výpomocných kazatelů do systému církevních pracovních úvazků synodní rada v současnosti neuvažuje. Hovořilo se však o tom, jak jinak cenou práci těchto kazatelů ocenit.

Vedení SpEK posílí tři nové tváře, poprvé i výpomocný kazatel

Středeční odpoledne patřilo valné hromadě členů SpEK, na které mj. proběhly volby do jeho výboru. V něm nově zasednou Jan Lavický a Lenka Freitingerová, vůbec poprvé najdou ve výboru zastoupení výpomocní kazatelé, a to v osobě Petra Vacíře z pražského sboru při kostele sv. Klimenta. Všichni tři noví členové vedení spolku byli zvoleni na tříleté funkční období, tedy do r. 2028.

Průběh letošního kurzu hodnotí předseda SpEK pozitivně, a to co do návštěvnosti i po ob-

sahové stránce. „Zúčastnilo se dost lidí fyzicky a další online. Velikou radost nám dělají zahraniční hosté. Je to vzájemné obohacení. Podle prvních ohlasů jsou lidé spokojení, to nás těší,“ shrnul. Nedostatky budou s kolegy teprve vyhodnocovat, ale považuje je spíše za dílčí. „Uvažuji taky o tom, zda není program až příliš plný, zda nedat větší prostor pro neformální setkávání,“ dodal.

Příští farářský kurz se chystá opět zkraje roku 2026, jeho téma bude teprve zveřejněno.

Adéla Rozbořilová

MLÁDEŽ

Program sjezdu 2025 už má jasné barvy

Organizátoři byli „obhlédnout terén“ v Teplicích

Sjezdová skupinka, která připravuje největší evangelickou akci roku, se na konci ledna vydala do Teplic. Byli jsme tu od pátku do soboty a za tu dobu jsme stihli všechno důležité, co bylo potřeba, myšleno: stmelit se, seznámit se a společně pobýt, prozkoumat pracovní terén, na kterém se budeme onen soudný víkend na začátku října pohybovat, a vymyslet, co z programu navrženého na brainstormingové poradě nakonec na sjezdu upřednostníme.

Všechny akce bych označil za úspěšné. Ve skupince jsme se na sebe naladili jako orchestr před koncertem, program jsme vytřídili do hierarchické pyramidy, kterou by nám i v Egyptě záviděli. A Teplice? Městem jsme se několikrát prošli. Skupinově i jednotlivě. Dokonce jsme navázali kontakt i se sympatickými „domorodci“ a navštívili Dům kultury, naši letošní sjezdovou základnu.

Například místní farář Martin Bánoci je velmi milý. Večer nás u sebe i se svými dětmi

přivítal a víc než bohatě pohostil. (Inu, takhle dobrý klobásový guláš, jako jsme měli v Teplicích, mnozí z nás neokusili už dlouho.) Zajímavostí je, že to má, jako mnozí evangeličtí faráři, z kostela asi tak daleko do kuchyně jako já od stolu k lednici. Tak jen buďte slušní, až mu budete chodit do kostela okolo obýváku...

Také místní architektura není zrovna k zahození. Myšleno hlavně katolický kostel, který

svou monumentálností snad předčí i ten náš v Čáslavi, která hostila sjezd předloni.

Každopádně se máte na co těšit. Plány jsou načrtnuty, výkresy připraveny, tužky nabrou-

šeny, teď to jen všechno dokreslit, aby vše ke Sjezdu mohlo 3. října 2025 začít pěkně šlapat.

Václav Podrazil, foto: Klára Jahodová

JERONÝMOVA JEDNOTA

Rekonstrukcí Komenského síně „k sobě“

Letošní Hlavní dar lásky putuje do Čáslavi

Vydáte-li se někdy do středočeské Čáslavi, pravděpodobně již z dálky upoutá vaši pozornost panorama města, jemuž dominují dvě vysoké kostelní věže – jedna patřící kostelu katolickému, druhá kostelu evangelickému.

V tom druhém se od roku 1869 schází česko-bratrský sbor. Vzhledem ke studeným stěnám historizujícího chrámu i vzdálenosti, která od sebe dělí hrstku účastníků bohoslužeb v prostorově velkorysě stavbě, však sbor stále více přitahuje představa snáže vytopitelného, všestranně využitelného a bratrskou blízkostí naplnitelnějšího prostoru. Ten částečně nalézá v nedávno opravené baště za kostelem – její skromné prostory však leckdy nemohou pojmout dostatečné množství lidí scházejících se k pestré škále sborových akcí a jen stěží by je bylo možné využít také ke slavení bohoslužeb v zimním období. Ke svému štěstí sbor vlastní ještě jeden vhodný prostor – Komenského síň v suterénu přilehlé fary. Ta přitom splňuje všechny prostorové požadavky – jde o dostatečně velkou zimní modlitebnu, kterou lze jednoduše proměnit na přednáškový či divadelní sál i prostornou společenskou místnost, k níž náleží také potřebné sociální zařízení a kuchyňka.

Má to však jeden zásadní háček – Komenského síň již řadu let provozně, technicky ani esteticky nevyhovuje současným potřebám sboru a spíše než živým místem setkávání a vřelého sdílení víry se stává nutným provizoriem, jakousi temnou, vlhkou a i v tomto případě jen

interiér sborového domu před rekonstrukcí

těžce vytopitelnou užitkovou místností. Čáslavské společenství si uvědomuje, že kvalitní liturgický i komunitní prostor může dodat důstojnost a nový impuls jak bohoslužebnému slavení, tak sborovému životu i aktivitám směřujícím ven, za hranice sboru. Pouští se proto do rekonstrukce Komenského síně s nadějí, že nové ►

prostory ještě silněji přivedou jeho členy i příznivce z řad široké veřejnosti *k sobě*.

Finanční dary můžete zasílat na účet: 71717171/2700 (variabilní symbol 914200), anebo jednoduše naskenováním uvedeného QR kódu.

Minulost – na co navazujeme?

V roce 2027 oslavíme 100 let od postavení fary, jejíž je Komenského síň součástí. Stavba je dílem architekta Bohumíra Kozáka, syna čáslavského evangelického faráře Františka Kozáka. Síň, která je situována do nejnižšího podlaží pod kancelář, presbyternu a farářský byt, byla původně projektována jako přednáškový sál pro Dobročinný spolek Marta, který v rámci evangelického sboru v Čáslavi fungoval od roku 1889. Časem získal prostor své využití také jako modlitebna. Dodnes se na faře zachovaly některé původní prvky Kozákovy stavby, které rekonstrukce zamýšlí zachovat – jakýmsi symbolem stavebního projektu sboru se staly tabulky s nápisem „K sobě“ umístěné na lítacích dveřích síně.

Dobročinnému spolku Marta se v čáslavském sboru podařilo zachovat svou kontinuitu a my věříme, že s citlivostí a péčí se nám jako dárek k významnému jubileu stavby podaří obnovit také původní lesk Komenského síně. Vysokou kulturně-historickou hodnotu, k níž cítíme zodpovědnost, si přitom neuvědomujeme pouze my, ale dokládá ji i skutečnost, že faru se v minulém roce podařilo zapsat na seznam kulturních památek ČR.

Přítomnost – proč rekonstruujeme a jak to chceme udělat?

Čáslavský sbor je v čele se svou farářkou společenstvím akčním, které se významným způsobem podílí také na veřejném životě ve městě a prostřednictvím svých akcí se často otevírá širší veřejnosti. Komenského síň tak pravidelně ožívá nejen při bohoslužbách v zimních měsících, ale také pestrým programem – konají se v ní např. koncerty, přednášky, divadelní představení, workshopy, přífarské tábory či dobročinné akce ve spolupráci s Diakonií. Po vypuknutí války na Ukrajině Komenského síň spolu s baštou za evangelickým kostelem slouží k aktivitám pro ukrajinské uprchlíky, mezi které patří např. kurzy češtiny, ženské kruhy s tvořením, integrační programy, cvičení, přednášky či pohostění.

vizualizace rekonstrukce interiéru

Aby sbor mohl i nadále otevírat své dveře a pokračovat v dosavadních aktivitách, je nutné provést některé změny – vybudovat bezbariérový přístup pro starší a nemohoucí členy sboru, pro rodiny s malými dětmi a pro klienty sousední Diakonie, nové bezbariérové WC a sprchu či novou kuchyňku. Vzhledem k tomu, že se Komenského síň nachází pod úrovní ulice, je v první fázi nutné zaměřit se na praktickou a provozní stránku budovy – provést rozsáhlou sanaci a elektroinstalaci, zajistit efektivní způsob vytápění, protože v současné době zastaralé „vafky“ nefungují, vyřešit odpady či zajistit novou podlahovou krytinu.

vizualizace rekonstrukce modlitebního sálu

Navázali jsme spolupráci s architektkou Radkou Neumannovou, jejíž citlivost k původní stavbě i potřebám sboru jsme mohli naplno pocítit již při zdařilé rekonstrukci bašty za kostelem, která se v roce 2020 stala Památkou roku v kategorii malých staveb. Na ní jsme se sami přesvědčili o tom, jak může promyšlený architektonický zásah dodat další impulz pro sborový život. S pomocí architektky i za obětavosti konkrétních členů sboru a farářky se nám podařilo pro náš záměr shromáždit nezanedbatelný finanční obnos z různých dotačních a grantových zdrojů. V této souvislosti jsme velmi vděční za skvělou práci projektového oddělení ústřední církevní kanceláře, které nám se sháněním finančních prostředků především ze zahraničních církví a fondů pomohlo. Dohromady máme již téměř 2 200 000 Kč. Stále však zbývá shromáždit 1 800 000 Kč, abychom mohli první etapu projektu dovést do zdárného konce. Právě s tím nám může pomoci aktuální sbírka Jeronýmovy jednoty. Budeme vděční za jakýkoliv

příspěvek a dar. Druhou navazující fází plánujeme financovat z dotace od MAS, Středočeského kraje a dalších dárců.

Budoucnost – sborový život s novou Komenského síní

Přáli bychom si, aby se zamýšlenou rekonstrukcí vznikl při evangelickém sboru důstojný prostor, který bude nejen vytvářet vhodné podmínky pro bohoslužebné slavení i komfortní sborový život, ale který bude současně sloužit jako pozvání a zrcadlit sbor navenek. Bylo by skvělé, kdyby nás rekonstrukce svedla ještě více *k sobě*. Nechceme však rekonstruovat pouze pro potřeby dneška – přáli bychom si, aby prostor dobře sloužil i v budoucnosti a s tímto vědomím do celé rekonstrukce vstupujeme. Budeme vděční, když do našeho stavebního záměru vložíte důvěru i vy, a věříme, že i s vaší finanční pomocí Komenského síň brzy ožije v novém! Děkujeme.

Anna Boučková, FS Čáslav, foto: archiv sboru

Své tělo rozezpívej

Experimentální projekt hledá možnosti, jak prohlubovat prožitek z bohoslužeb prostřednictvím vlastního těla

V modlitebním sále Blahoslavova domu je zhasnuto. Ale přesto se tam něco děje. V přední části místnosti – tam, kde obvykle stojí sešikované dvě řady židlí – je teď volný prostor. A uprostřed něj na improvizovaném stole Páně mi-hotavým světlem kreslí několik svíček po zdech podlouhlé stíny postav.

V této intimní, a přesto otevřené atmosféře právě probíhá experimentální liturgie pod vedením evangelického faráře Maroše Elperyna (dříve Klačka). Děje se tak v rámci projektu *.V_tělení*, který je součástí Elperynovy absolventské práce v rámci studia na divadelní akademii Dimitri ve Švýcarsku. Projekt reflektuje marginalizaci těla v tradičních projevech víry a jeho ústředním záměrem je znovu oživit spojení mezi intelektuálním a fyzickým rozměrem spirituality. Samotný název projektu je slovní hříčkou, odkazující k Ježíšovu vtělení a propojení duchovní a umělecké roviny. Elperyn zdůrazňuje dialog mezi sakrálním (tradičním) a současným, a otevírá prostor pro zkoumání tělesnosti i symboliky v rituálu.

Osvobozená spiritualita

Večerní bohoslužba představuje jakési vyústění a vyvrcholení dílen, které se v průběhu letošního ledna v prostorách druhého brněnského sboru konaly. „V dílnách jsme dávali lidem do rukou různé nástroje, jak pracovat s vlastním tělem, jak je vnímat v prostoru. Také jsme se věnovali práci s hlasem. Objevování vlastního hlasu, naslouchání hlasu toho druhého, odvaze být třeba i ve vzájemné disharmonii,“ vysvětluje Elperyn. „Udělalí jsme si dramaturgický rámec

klasické evangelické bohoslužby a položili jsme si otázku, co se s námi ve které její části má v oblasti těla a hlasu dít,“ pokračuje. Účastníci společně zkusili vytvořit evangelickou liturgii oproštěnou od slov.

Ta pracuje s klasickým bohoslužebným pořadem, ale využívá netradiční nástroje – oproti konvenčním liturgiím zde má mnohem význačnější místo pohyb. Zvláště v poměrech evangelické liturgie, která je jinak na práci s posturikou a gesty skromná, je to znatelný rozdíl.

Jinak se pracuje i s hlasem. Kázání jako rétorický projev jednotlivce chybí, všichni účastníci bohoslužby však mají možnost se vyjádřit – beze slov, polyfonií svých hlasů. Připojit se k hudební lince může každý. Evangelický zpěvník není potřeba.

Alternativní bohoslužba dává věřícím možnost volnějšího pohybu v prostoru, je například možné si v průběhu přesednout jinam, ležet anebo se naopak pro modlitebně způsobem sobě vlastním pohybovat.

Elperyn zdůrazňuje, že cílem není nahradit dosavadní evangelickou liturgii jinou, ale poskytnout jejímu účastníkovi nástroje, díky nimž by ji mohl intenzivněji, hlouběji a autentičtěji prožít.

Impulzem byli i schoulení farářů

„Všímal jsem si, že skoro všichni faráři mají vlastně určitou nemoc z povolání, protože tráví tolik času sezením, psaním a přemýšlením, že jejich tělo fyzicky chřadne. Měl jsem pocit, že v naší církvi se, obzvláště u farářů, rozměr fyzické přítomnosti zanedbává,“ vysvětluje Elperyn, co ho k projektu vedlo. „Kladl jsem si otázku, jak žít Boha v tomto našem lidském

farář Maroš Elperyn

těle. V křesťanských dějinách bylo tělo diskreditováno a považováno za něco hříšného. Cítil jsem potřebu se s tím nějak vyrovnat,“ dodává.

„Druhým rozměrem je to, že naše spiritualita je hlavně racionální, odehrává se primárně v hlavě,“ říká. Silně na něj zapůsobila zkušenost se sederovou večeří, jak ji prožil v Izraeli. „Naše večeře Páně je silně ritualizovaná. Ke skutečné hostině to má daleko. Naproti tomu v Izraeli jsem zažil, že lidé skutečně sedí kolem stolu, popíjejí víno a hodují,“ popisuje.

Elperyn není první, kdo pasivní roli těla v evangelické tradici reflektuje. Například v knize *Pozvání k oslavě* (2011) o deficitu větší dynamiky píše profesor Pavel Filipi: „Evangelické bohoslužby jsou zhusta pojímány ve svém rozměru ‚katechetickém‘, jako potřebné poučení ve víře a mravnosti – odtud nejeden stesk, že to jsou spíše ‚přednášky‘, obklopené (nikoli nezbytnou) liturgickou clonou.“ Výmluvným faktem o evangelické liturgické praxi je jistě i to, že o návštěvnících bohoslužeb se mnohdy hovoří jako o „posluchačích“. Nebo že se uvádí, kdo káže, a chodí se na kázání a na kazatele.

Prvopočátky projektu se odehrály v prostorách evangelického sboru na pražském Smíchově, kde Maroš Elperyn mezi lety 2014 a 2023 působil. Právě v praxi sborového faráře se setkával s tím, co tvoří jádro evangelického sborového života. Většina aktivit se typicky odehrává vsedě u stolu, ať jsou to biblické hodiny, náboženství nebo setkání mládeže. Aktivita, které více využívají pohyb, jako jsou plesy, sportovní klání nebo výlety do přírody, představují spíše doplněk, kterému není přisuzován spirituální rozměr. Jsou to spíše volnočasové, společenské události. A právě to chtěl Elperyn změnit.

Pro připravovaný projekt oslovil studenty Janáčkovy akademie múzických umění, která sídlí v Brně. Z praktických důvodů bylo proto nejjednodušší, aby i realizace projektu proběhla v jiho-moravské metropoli. Na podzim roku 2024 Elperyn oslovil farní sbor Brno II s tím, že by měl zájem o pronájem prostor Blahoslavova domu. Místní kurátorka Eva Kazdová k tomu dodává, že staršovstvo pronájem prostor schválilo a vzalo na vědomí, že bude lidem nabídnuta účast na workshopech. Sborová sestra ►

zajišťovala, aby termíny nekolidovaly s běžnými sborovými setkáními a zájemci se mohli workshopů účastnit.

Financování projektu pokryly z velké části dotace, podařilo se například získat podporu z Visegrádského fondu, který podporuje počiny v oblasti kultury a vzdělávání. Velké podpory se pak Maroš Elperynovi a jeho týmu dostalo ze strany brněnského sboru, který na sebe převzal značnou část provozních nákladů. „Sbor byl ke mně velmi vstřícný. Kdybych měl zaplatit pronájem prostor, energie a další výdaje za komerční ceny, projekt by se nemohl uskutečnit,“ dodává Elperyn.

Brněnští evangelíci zapůsobili na lektory

Přestože je Maroš Elperyn duchovním otcem projektu, na jeho realizaci nebyl sám. Jádrem týmu dotvářejí hlasová expertka Marta Horyza, performerka Jana Hříbková, pohybová lektorka Katarzyna Elperyn a Jordana Blažková, pro kterou je právě Brno II domovským sborem.

Brněnské workshopy jsou však jen částí projektu, nazvanou „fáze jedna“. Výstupy ze spolupráce se členy sboru pak poslouží společně s teoretickým výzkumem jako podklady pro fázi dvě. V rámci ní se chtějí tvůrci pokusit o adaptování participativního rituálu v performativní prezentaci, čímž vznikne propojení mezi sakrálním a divadelním prostorem. S touto performancí se Elperyn vrátí zpět do Švýcarska, konkrétně do jihošvýcarského městečka Verscio, kde divadelní akademie Dimitri sídlí.

Hlasové dílny probíhaly pod vedením polské zpěvačky a hlasové expertky Marty Horyzy. Pracovala s běžnými účastníky bohoslužeb, tedy většinou členy sboru, a tudíž lidmi bez předchozího hlasového vzdělání i zkušeností. Někteří z nich například nikdy sólově nezpívali před lidmi, ale výkony, které jen s minimální průpravou podali, předčila očekávání samotných lektorů. „Byl jsem hodně překvapen odvahou, otevřeností a nasazením lidí, s jakým do toho šli,“ přiznává Maroš Elperyn. „Na práci v brněn-

ském sboru byla krásná atmosféra společenství. Nemusela jsem se vůbec věnovat budování pocitu bezpečí nebo důvěry, protože ty tam byly už od prvního dne,“ přidává se Marta Horyza.

Jakýmsi doprovodným programem k hlavním částem projektu byl cyklus přednášek Maroše Elperyna, který nabídl pohled na vzájemné průniky duchovna, divadla a pohybu. V rámci těchto podvečerů se Elperyn například zabýval otázkou, jak může pohyb přinést novou hloubku do liturgie Českobratrské církve evangelické.

pohybová dílna

Účastníci si odnesli inspiraci i hlubší prožitek

Možná lehce překvapí, že navzdory experimentálnosti a nutnosti vykročit z komfortní zóny přilákala „fáze jedna“ projektu nezanedbatelné množství zájemců, a to především místních –

evangeliků z Lidické i z okolních brněnských sborů. Pozvat se však nechali i lidé z mimocírkevních kruhů. Na poslední z experimentálních bohoslužeb se sešlo na 40 lidí.

Mezi nimi například Běla Šebestová, která ve sboru pomáhá s administrativou. Tu zaujalo, jak účastníky projektu jednotlivé aktivity sbližovaly. „Prožívali jsme si všechno každý velmi individuálně po svém, ale současně jsme z toho měli společný zážitek,“ říká. Do nekomfortní zóny se při aktivitách podle svých slov nedostávala – pomáhal jejich komunitní charakter i vlídná slova lektorů. Složitě prý však bylo organizačně skloubit Elperynovy aktivity s běžným chodem sboru, ale díky flexibilitě a vstřícnosti se to nakonec podařilo.

Také kurátorka Eva Kazdová podle svých slov zaznamenala ve sboru pouze kladné ohlasy. Účastníci prý ocenili nejen zajímavý zážitek, ale také profesionální přístup všech umělců či odvažnou práci s prostorem i světlem. „Někteří lidé chodili opakovaně. Konalo se také několik přednášek, které měly hojnější účast.“ A projekt pozitivně hodnotí i z vlastní zkušenosti. „Aktivity se mi moc líbily. Byla jsem i na závěrečné ‚bohoslužbě‘. Když člověk přijal tohle netradiční, ale v mnoha ohledech vlastně velmi tradiční pojetí, tak to byl opravdu hluboký zážitek setkání s lidmi i Bohem,“ dodává.

Projekt se uzavře divadelní performancí – fází dvě – ve Švýcarsku. Nad tím, že by se experimentální bohoslužby v některém z evangelických sborů v blízké budoucnosti zopakovaly,

Maroš Elperyn prozatím neuvažuje. „Mám takový sen, že bychom vytvořili formát, který by

večerní bohoslužba v Losově sále

byl zajímavý pro festivaly, které chtějí vnést do svého programu duchovní složku,“ přemítá.

Adéla Rozbořilová, foto: ARO, archiv sboru

Čtrnáct let souboru Zvonky Dobré zprávy

Známá zvonkohra v létě oslaví výročí slavnostním koncertem

V letošním roce uplyne 14 let od založení unitátního souboru Zvonky Dobré zprávy (ZDZ), jediného souboru tohoto druhu v ČR. V červenci se v Kateřiních uskuteční 15. mezinárodní tábor zvonkohry, což je vhodná příležitost si zavzpomínat, jak to všechno začalo.

Soubor vznikl v červenci 2011 z iniciativy manželů Jelinkových, kteří přišli jako kazatelé do evangelických sborů v Ratiboři a Kateřiních z polského Zelowa, kde provozovali soubor zvonkohry. Protože se této aktivity nechtěli vzdát ani ve svém novém působišti, získali pro tuto myšlenku řadu příznivců i potřebné finanční prostředky, aby mohl vzniknout nejdříve spolek ZDZ, který by zastřešoval hudební soubor. Prezidentem spolku se stal Josef Čáp a viceprezidentem Miroslav Jelinek.

Na první tábor zvonkohry přijelo 5 mladých lidí z Pittsburghu vedených dirigentem a hudebním pedagogem panem Richardem Pinkertinem, kteří s sebou přivezli několik oktáv ručních zvonků a začali naše děti učit hře na tento u nás dosud neznámý hudební nástroj. Tábora se zúčastnily také děti z partnerského sboru ze Slovenska, dvě dívky z Polska a dva chlapci z Berlína.

Kromě zvonkohry se děti učily nenásilným způsobem také angličtinu, protože měly možnost komunikovat s rodilými mluvčími. Tábor byl zakončen slavnostní přehlídkou, kde kromě zvonkohry předvedly děti také pásmo se zpěvy, které představovaly rychlý a hravý průjezd Starým zákonem. Byly to zdramatizované známé příběhy ze Starého zákona doplněné zpěvy, samozřejmě v angličtině. Je s podivem, v jak krát-

kém čase se děti tento muzikál naučily! Z tábora si odnášely spoustu úžasných dojmů a krásných osobních setkání.

Po odjezdu Američanů se dětem začala věnovat paní farářka Wiera Jelinek. Vznikla první skupina zvonkohry, později další. Všechny následující letní tábory se nesly v podobném duchu. Výjimku tvoří jen období covidu, kdy nemohli přijet zahraniční hosté.

Soubor velmi brzy po svém vzniku začal pronikat do povědomí veřejnosti, a to nejen v blízkém okolí. Poznali ho posluchači napříč celou naší zemí, ale i v zahraničí. ZDZ hostovaly na Slovensku, v Bavorsku a v Sasku, ve Vídni a v Maďarsku, v Polsku a dokonce i v Evropském parlamentu ve Štrasburku. Nelze zde vyjmenovat všechny koncerty, které Zvonky za tu dobu uskutečnily. Z těch nejvýznamnějších stojí za zmínku koncerty na různých ministerstvech, adventní koncerty v obou komorách Parlamentu ČR nebo koncert v Betlémské kapli. Velmi

zdařilý byl koncert na Vyšehradě, kde Zvonky unikátním způsobem reprezentovaly Zlínský kraj. Lze říci, že stále reprezentují nejen Zlínský kraj, ale i naše evangelické sbory a naši skvělou mládež, která si jako náplň svého volného času zvolila tvrdý dril, vystoupení a koncerty, zatímco někteří jejich vrstevníci tráví svůj volný čas jiným, mnohdy nežádoucím způsobem. Naši zvoníci jsou nejen nositeli krásné hudby, ale i evangelia a hlubších myšlenek, kterými koncerty doplňuje naše paní farářka.

Jako třešnička na dortu a odměna za tvrdou práci byla cesta zvoníků do USA, kde byli hosty Southminsterské presbyteriánské církve v Pittsburghu. Koncertovali ve čtyřech dalších státech a navštívili i hlavní město Washington D.C.

Za 14 let existence souboru se jeho složení hodně změnilo. Mnozí odešli za studiem nebo

za prací, založili si rodiny nebo už mají jiné zájmy. Nicméně je zde stále skupina nadšených mladých lidí, kteří zůstali souboru věrni. Vytvořila se nová skupina dětí, kterou ti starší učí zvonkohře. Děvčata dokonce převzala i vedení souboru a spolku ZDZ a pokračují tak v tradici, která vznikla v červenci 2011 na prvním táboře zvonkohry. Přejeme jim, aby je jejich nadšení pro zvonkohru neopustilo a aby svou hrou stále přinášeli radost ostatním lidem. Pán Bůh jim žehnej.

Každý zvonkový tábor končí slavnostním koncertem v ratibořském kostele. Nejinak tomu bude i letos. Ten letošní, na který vás také zveme, bude v sobotu 12. července.

Růžena Hříbková, kurátorka FS Ratiboř u Vsetína,

foto: Daniela Koňářiková

DIAKONIE

Vrchlabský farář Michael Pfann

foto: A. Šůra

WDR

Základ kaplanství vidím v navazování vztahů

S farářem Michaellem Pfannem o jeho spolupráci s Diakonií ve Vrchlabí

V sedmnácti letech jste se rozhodl, že budete evangelickým farářem. Už tehdy jste o tom uvažoval v souvislosti s Diakonií?

Vůbec. Bydleli jsme na vesnici, žádné středisko ani škola Diakonie poblíž nefungovaly. Představy o Diakonii jsem měl minimální, a to i při studiu na Evangelické teologické fakultě, kde lze studovat obor „diakonika“. Já se ale zajímal o moderní církevní historii. Až když jsem nastoupil jako farář do Vrchlabí, začala moje intenzivní spolupráce s Diakonií. Nejprve se speciální školou Diakonie, následně i se střediskem.

Jak k tomu došlo?

Spolupráci se školou Diakonie jsem zdědil po své předchůdkyni. Šlo o takzvané biblické hodiny, což je podle mého nepřipadný název. Reálně chodím do školy mezi děti i dospělé s postižením, se kterými zpíváme, vyprávíme si biblické příběhy a hrajeme různé hry.

A spolupráce se střediskem?

Asi měsíc po svém příchodu do Vrchlabí jsem zašel na oběd s tehdejšími řediteli střediska Tomášem Hawlem, abychom se poznali. Velmi rychle jsme si padli do noty, což trvá dodnes. Až dokončíme tento rozhovor, jdu s ním na oběd. Při našem prvním setkání jsme domluvili spolupráci na festivalu, který jsem plánoval ve Vrchlabí uspořádat. Tak začala intenzivní spolupráce se střediskem.

O jaký festival jde?

Jmenuje se Festival Zahrada. Letos plánujeme šestý ročník. Přivážíme do Vrchlabí kulturu lehce alternativního typu, hudbu a divadlo. Zároveň vytváříme prostor pro setkání lidí všech generací včetně rodin s dětmi. Festival se koná na farní zahradě, kterou sdílíme s Diakonií a spolkem Tamar, který vzešel z našeho sboru. Výtěžek ze vstupného první roky podporoval středisko Diakonie, loni místní faru.

Měl jste zkušenost s lidmi s postižením ještě před tím, než jste začal spolupracovat s Diakonií?

Neměl, cítil jsem před nimi zvláštní ostych. Moji blízcí přátelé pořádali pro lidi s postižením tábory. Nikdy jsem nenašel odvahu se do toho také zapojit. Neměl jsem důvěru, že bych s lidmi s postižením zvládl pracovat.

Jak jste se cítil, když jste poprvé mířil mezi lidi s postižením do speciální školy Diakonie ve Vrchlabí?

Všelijak, ale rychle mě to přešlo. Zjistil jsem, že žáci školy jsou velmi vděční lidé. Veselí, akční. Programy, které pro ně připravuji, je těší. Stejně jako já neumí moc zpívat, ale zpívají rádi, takže si to společně užíváme. Hlavně když hodně mlátím do kytary... Dobrá je i spolupráce s učitelskými a asistentkami ve škole.

Má takové setkávání nějaký duchovní rozměr, nebo se jedná spíš o zábavu?

Jsou různé formy, jak o věcech víry komunikovat. Forma, kterou používám ve škole Diako-►

na vrchlabském festivalu Zahrada

nie, má blízko k tomu, jak se v církvi pracuje s dětmi. Začneme písničkami z evangelického zpěvníku Svítá. Konkrétně to bývá písnička Díky, kterou žáci školy milují, znají ji nazpaměť. Potom vyprávím příběhy z Bible, které se zapojením žáků různě dramatizujeme nebo podpoříme obrázky. Co z toho žákům zůstane v hlavách, je stejně nedohledatelné, jako je to nedohledatelné u lidí, co přijdou v neděli do kostela. Vždy se však snažím, aby moje vyprávění mělo nějakou eticky zobecnitelnou pointu: třeba chovat se slušně k druhým lidem. Mám pocit, že toto minimum si část žáků odnést může.

Mluvil jste také o učitelkách a asistentkách školy. Jak vás jako kaplana vnímají ony?

Zatím moc nevím. Občas zaslechnu, že moje povídání bylo zajímavé. U dospělých ve škole se mi ale zatím nepodařilo prolomit bariéru ostychu. Zaměstnanci Diakonie mají většinou s křesťanstvím minimum společného. Jako kaplan mezi

ně přicházím s něčím novým a mluvím na ně jazykem, který nemají zažitý. K osobním rozhovorům se zaměstnankyněmi školy se zatím dostanu výjimečně.

Ve středisku Diakonie je to podobně?

Tam moje kaplanství začalo oficiálně až loni v lednu. S novou paní ředitelkou Bárou Tauchmanovou Omrtovou pořád hledáme, jak to dělat. Účastním se setkání zaměstnanců jednotlivých služeb. Jejich vedoucí paní ředitelka navrhla, aby se se mnou individuálně setkali. To dopadlo výborně. S každým jsem si povídal a měl jsem dojem, že nejvíc dělám to, k čemu jsem obdařený. Základ kaplanství vidím v navazování vztahů. To teď ve středisku probíhá.

Kaplanství v Diakonii nemá být misí. Čím tedy má být?

Neumím jednoznačně odpovědět. Kaplanství zatím vnímám především jako podporu zaměstnanců Diakonie, která se děje skrze osobní

vztah a rozhovor o důležitých věcech, které člověk zrovna prožívá. Má blízko k psychoterapii, ale není to psychoterapie. Jako kaplan spíše poskytnu prostor, ve kterém se člověk může vyprávět – klidně bez ladu a skladu.

Patří ke kaplanství i nějaké rituály?

Ano, třeba vánoční setkání. Se zaměstnanci jsme se sešli v kostele, pronesl jsem krátké povzbuzení a následně jsem pro všechny připravil hospodský kvíz. Byl to velmi pěkně strávený společný čas. Nebo jiný příklad: když končil bývalý ředitel střediska Tomáš Hawel, poprosil mě, abych si vzal na starost rozlučku. Na té zazněla i modlitba. S tím ale bývám opatrný, aby nikdo neměl pocit nějakého misionářského tlaku.

Můžete se vlastně jako farář, který mluví jazykem protestantského křesťanství, nějak potkat s lidmi, kteří vyrůstali mimo církev a křesťanský jazyk nemají zažitý?

Existuje podle mého nejmenší společný jmenovatel: něčemu věříme a jde nám v životě o vztahy. Na tom se sejdem. A pak se vzájemným respektem můžeme mluvit o tom, co je nad tímto nejmenším jmenovatelem.

Dají se najít témata, která jsou pro vaše rozhovory se zaměstnanci Diakonie typická?

Například překrývání pracovního a osobního života. Přetížení je přítomné v sociálních službách téměř všude. Snadno se člověku stane, že neuhlídá hranice. Vydává se klientům, kolegům na úkor rodiny a vlastních dětí. Uspokojivě se to v současnosti vyřešit nedá, mimo jiné proto, že práce v sociálních službách je obrovsky náročná a těžce podfinancovaná. Za to nemůžou ani ve-

doucí služeb, ani ředitelka střediska. Takto je dnes systémově nastavené rozdělování bohatství. Učinit tohle téma předmětem rozhovoru ale má význam. Může to být počátek řešení.

ve škole

Změnila spolupráce s Diakonií váš pohled na vaše povolání?

Diakonie je sice nominálně evangelická, ale stojí na lidech, kteří fakticky s církví mnoho společného nemají. Přemýšlejí často o stejných věcech jako já, ale jiným způsobem. Setkávání s nimi pro mě představuje jeden z pomyslných kanálů, ve kterém sleduji, jak vypadá svět mimo evangelickou bublinu. Pro mě je hodně důležité překračovat hranice církve. Proto organizujeme festival. Proto pořádáme různé besedy o aktuálních tématech například s novináři. Jako sbor se snažíme být součástí místní komunity ve Vrchlabí. Spolupráce s Diakonií je jednou z cest, jak se s místní komunitou propojit.

*připravil Adam Šůra, foto: AŠů, archiv
respondenta*

SLOVO

***Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe
i země, všeho viditelného i neviditelného.***

(Ekumenická bohoslužba při příležitosti Týdne modliteb za
jednotu křesťanů, evangelický kostel Praha-Střešovice,

21. 1. 2025.)

foto: ARO

Církev jako polní nemocnice

Krizová intervence a péče o lidi s duševními obtížemi

Všichni víme, že lidí s duševními obtížemi ve společnosti přibývá. Důvody tohoto stavu jsou celkem nasnadě, takže zde není třeba se o nich rozepisovat. I členům našich sborů se duševní obtíže nevyhýbají, faráře nevyjímaje.

I autor tohoto článku si sám prošel před několika lety syndromem vyhoření včetně středně silných depresí, k nimž patřilo i detailní promýšlení sebevraždy, což si vyžádalo nasazení antidepressiv. Ty bylo potřeba několik měsíců užívat, dále bylo potřeba značně zvolnit v práci a také začít navštěvovat psychoterapii. Dodnes nemohu dostatečně vyjádřit vděčnost členům mého sboru, kteří můj stav přijali s pochopením, s laskavostí, trpělivou otevřeností a vlastně věcně. Díky rozhovorům, které přiznání mého stavu ohehdy otevřelo, jsem zjistil, kolik vlastně lidí z našeho společenství mělo také jako já nějakou takovou zkušenost anebo že ji mají s někým ze svých blízkých.

Velmi mě tento můj osobní zážitek s duševním onemocněním ovlivnil a znovu a znovu se mi spojuje například i s tím, co říkává papež František o církvi, totiž že by měla být jako „polní nemocnice“. Církev nemusí být a možná ani nemá být skupinkou vybraných, zdravých a ukázkových jedinců, ale naopak může být a má být místem pro všechny nás různě nalomené a pochroumané, a to nejen tělesně, ale i duševně a duchovně.

Teoreticky jsem to samozřejmě vždycky věděl, vždyť kdo čte evangelia a sleduje v nich Ježíšův zápas s farizeji, musí mu to docházet. Ale jedna věc je vědět to teoreticky (i teologicky) a druhá věc je to prožít na vlastní kůži a ještě v roli faráře. Protože ti (faráři) – tak jsem se dlouho mylně

domníval – by měli být přeci jen taková trochu ukázková křesťané, vždy naděje, víry a lásky plní (když už nás stojí takové peníze). Mají jistě o té nalomenosti druhých vědět, mají je umět přijímat se vším, jací jsou, mají umět podněcovat utváření otevřeného a laskavého společenství, ale sami že by měli být a mohli být nějak nalomení? K čemu by nám potom byli?! Někdy nám až nevyžádaná a nechtěná osobní zkušenost dá pochopit, co psával na toto téma třeba apoštol Pavel například ve svém 2. listu do Korintu. (Srov.: 2K 11,30; 12,9)

farář Marek Bárta

Jsem moc rád, že jsem u nás ve sboru mohl zažít, jaké to je být přijatý i s tím, že najednou nevíte. Nenacházíte slova. Ledasco vás děsí. Jste si se vším nejistí. Cítíte se dezorientovaní. Nekon-trolovatelně propukáte v pláč. Ztrácíte ze zřetele smysl života. Nakonec takové přijetí vytváří daleko větší a hlubší blízkost, než kdejaké radostné zpívání u táboráku o tom, že „jednou budem dál“, jakkoliv i to je samo sebou moc fajn. ►

Díky této lidské blízkosti se posléze dostává poznání, že se jedná vlastně i o blízkost Boží.

Asi i díky těmto zkušenostem a také vzhledem k tomu, že působím nejen jako farář, ale i jako psychoterapeut, jsem byl pozván, abych vedl v místním Centru pro duševní zdraví (CDZ) jednou za měsíc otevřenou skupinu pro lidi s duševními potížemi. Je to skupina svépomocná, kde sdílíme své zkušenosti. V CDZ by však potřebovali ještě nějaký prostor mimo své centrum, kam by klienti z centra mohli nezávazně docházet a třeba by tam našli někoho, s kým by si mohli popovídat a seznámit se (běžné kavárny jsou pro většinu klientů CDZ z různých důvodů nedostupné). Přišlo by mi smysluplné mít takové místo právě v našem sborovém domě. Zrovna náš sbor by pro to byl – jsem o tom po mé vlastní zkušenosti hluboce přesvědčený – svým laskavým a chápajícím nastavením velmi vhodným prostředím. Jen jsme ještě k tomuto „oficiálnějšímu kroku“, či bychom mohli říci k „odtajnění“ našeho společného sborového nadání (hřivně), nenašli úplně odvahu.

Z vlastní zkušenosti však vím, jak je při duševních obtížích nesmírně důležité, když je někdo ochoten a schopen s vámi hovořit nad otázkami pro vás v tu chvíli palčivými: Co jsem udělal špatně a jak to, že mi od tíživých pocitů, hlubokého smutku, hněvu obráceného vůči sobě samému a pocitů zoufalství nepomáhá víra ani strategie, které dříve fungovaly? Jak to, že na jednu nemám přístup k naději a jakoby ani k lásce ne? Člověk se také cítí velmi často s těmito otázkami hodně sám a jakoby vyloučený. To se, žel Bohu, někdy může prohloubit u lidí, kteří paradoxně pocházejí z křesťanských společenství, ovšem z takových, kde jsou duševní obtíže a některé psychické syndromy ztotožňovány s duchovní nedostačivostí. Lidé s duševními obtížemi se prý buď špatně modlí, nebo se modlí nedostatečně intenzivně, nemají Ducha

svatého, jsou příliš sobečtí a podobně. Takové hodnocení je samo sebou pro každého, kdo trpí nějakou duševní potíží, velkou přítěží a ne pomocí!

Proto je tak důležité, když člověk nalezne někoho, kdo pro něj má v jeho trápení a duševních obtížích pochopení a najde si čas si s ním promluvit. V některých centrech pro duševní zdraví i v léčebnách působí takzvaní „peers“ (píři), tedy lidé, kteří mají podobnou zkušenost (třeba i podobnou diagnózu) a už si ledasčím prošli a ledasco zažili a teď jsou na tom lépe a mohou toho, kdo se zrovna léčí, doprovázet a být mu oporou.

Samo sebou, když se psychické obtíže akutně projeví, je důležité vyhledat odbornou pomoc. Což se ovšem může dít i třeba prostřednictvím lidí, kteří jsou vycvičeni v poskytování krátkodobé krizové intervence. Takto vycvičených lidí (i farářů) máme v našich sborech již dost. Ti mohou odkázat lidi s duševními obtížemi po krátké krizové intervenci k odborníkům.

Zdá se mi, že jak pro samý počátek tohoto procesu pomoci lidem s duševními obtížemi (pro krizovou intervenci), tak i pro následnou péči o lidi obtížené a nalomené, kteří již prošli odbornou pomocí či za nějakým odborníkem ambulantně dochází, by mohla naše křesťanská (evangelická) společenství být skvělými místy, kde tito lidé naleznou přijetí a pochopení a třeba i dlouhodobé přátelské vztahy. Právě takové vztahy jsou skvělou prevencí proti zhoršení duševních obtíží. Vzhledem k obsahu evangelia, z něž čerpáme sílu, a díky osobní zkušenosti mnohých z nás s duševními obtížemi a díky schopnosti nechávat skrze naši slabost působit léčebnou sílu Boží můžeme být našim bližním, kteří se potýkají s nějakými duševními problémy, velmi ku pomoci.

Marek Bárta, farář a psychoterapeut, foto: archiv

FS Náchod-Šonov

Potlačování emocí nám může odříznout cestu k hlubšímu prožívání víry

O roli emocí v lidském těle, psychickém zdraví i duchovním životě

Ráchel Bícová je psychoterapeutka, supervizorka a lektorka. Vystudovala sociální práci na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Studovala praktickou teologii v USA, při studiu mj. absolvovala výcvik pro vězeňské kaplany. Má za sebou psychoterapeutický a supervizorský výcvik, pracuje přístupem zaměřeným na řešení. V letech 2009–2019 vyučovala sociální práci na Evangelikálním teologickém semináři, nyní učí externě supervizi na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy. Od roku 2016 píše blog Mezi řečí, kde přístupnou formou zpracovává témata z oblasti psychického zdraví, sebepéče atd. Jako terapeutka je součástí týmu Křesťanského terapeutického centra v Praze. Je aktivní členkou Církve Křesťanská společenství, věnuje se v rámci ní též pastorační a ve svém sboru pravidelně káže.

ně a také je regulovat. Pokud chceme být zdraví – tělesně, duševně i duchovně – emoce potřebujeme.

Ráchel Bícová

Jak byste definovala roli emocí v lidském těle z pohledu psychoterapeuta?

Emoce si můžeme představit jako takový kompas našeho vnitřního světa. Signalizují, co je pro nás důležité, a ovlivňují naše rozhodování. Jsou to nositelé informací. Upozorňují nás na naše potřeby, můžou nám pomoci reagovat na situace způsobem, který zajišťuje naši psychickou a fyzickou rovnováhu. Vidím jako potřebné naučit se jich všimát, počítat s nimi, reagovat na

Jakým způsobem mohou emoce ovlivnit naše fyzické zdraví?

Často se setkáváme s tím, že se hovoří o negativních důsledcích na naše zdraví. Například dlouhodobý stres může vést k oslabení imunitního systému, k zažívacím potížím, kardiovaskulárním problémům, bolestem hlavy apod. Ale zároveň, pokud zažíváme v dostatečné míře třeba radost nebo vděčnost, které podporují regeneraci těla, zlepšuje se naše celková ►

odolnost. Proto je dobré dívat se na účinky emocí z obou stran a vidět i jejich kladný potenciál. Pro naše fungování jsou důležité příjemné i nepříjemné emoce. Představa, že jde duševní a tělesnou stránku oddělit, je iluze. Ony nemůžou být nepropojené, jsme jeden člověk.

Umíme jako křesťané dnes pracovat s duševní stránkou člověka lépe? Jaká je vaše zkušenost?

Na to se mi špatně odpovídá, protože k tomu nemám data. Obecně se dá říct, že co se týče duševního zdraví, jsou dnes lidé otevřenější tomu říct si o pomoc. Zlepšuje se to i v církevním prostředí. Už to není taková ostuda nebo něco, co by křesťan neměl potřebovat.

Může naopak víra člověku pomoci lépe porozumět emocím a zvládat je?

Opravdu bych to nestavěla tak, že emoce je potřeba hlavně „zvládat“. To totiž implikuje, že jde a priori o něco ohrožujícího. Ale bez prožívání emocí bychom nebyli plně lidmi. V každém případě může být víra významným zdrojem stability a smyslu. Modlitba, meditace, čtení Písma – to všechno nám může poskytnout v náročných chvílích nějaké útočiště, a tím pádem i pomoci regulovat vlastní emoce. Zároveň ale víra samozřejmě neznamená, že budu pořád v klidu a v pohodě. Dává nám nějaký rámec, jak emoce nahlížet, jak se v nich zorientovat.

Psychoterapeutickou praxi provozujete v rámci Křesťanského terapeutického centra. Nezanedbatelnou část jeho klientů tvoří věřící lidé. S jakými obtížemi za vámi nejčastěji chodí? Liší se jejich trápení oproti většinové populaci?

K nám chodí jak lidé věřící, tak ti bez vyznání. Těch věřících bude asi více, u mě jsou to přibližně dvě třetiny klientů. Ta myšlenka, se kterou jsme centrum kdysi zakládali, byla, aby věřící měli místo, kam pro ně bude snazší si pro terapii přijít. U nás můžou mít jistotu, že jako

terapeuti stojíme na křesťanských základech. Ale také tam přicházejí s tím, že předpokládají, že budeme rozumět kontextu, ve kterém žijí, např. jaké to je být součástí křesťanské komunity. Není to pastorece, ale lidé na sezeních občas otvírají i duchovní otázky. Zajímá je, jak se morálně vyrovnat se situací, kterou procházejí, objevují se i zranění v církevním prostředí nebo zneužití církevní autoritou. Takové věci zasahují i jejich spiritualitu, nejen psychiku. Jinak se potýkají s obdobnými obtížemi jako většinová populace, jako jsou úzkosti, deprese, vztahové problémy, ztráta smyslu.

Jak vaše křesťanská víra ovlivňuje váš přístup k psychoterapii?

Víra mi poskytuje hodnotový základ a pochopení člověka jako bytosti, která je tělesná, duševní i duchovní. Pracuju s vědomím spirituálního přesahu, který je u klienta přítomen bez ohledu na to, jestli je věřící, nebo ne. Každý člověk potřebuje nějaký přesah, smysl života. Pomáhá mi taky vědomí, že tu nejsem proto, abych někoho zachránila nebo spasila, protože od toho je tu někdo jiný. (úsměv)

V evangelické tradici máme tendenci přistupovat ke světu (včetně víry) racionálně. Emocionální prožívání víry navenek nám není příliš vlastní. Nemůže to ale být na náš úkor? Není potřebné projevovat emoce i v rámci duchovního života?

Obecně platí, že pokud emoce potlačujeme, může nám to odříznout cestu k hlubšímu prožitku víry. Já opravdu věřím, že emoce jsou jedna ze složek, které nás mohou vést k autentičtějšímu vztahu s Bohem. Např. emoce jako radost z Boží blízkosti, naděje do budoucnosti, lítost spojená s pokáním – to všechno jsou zároveň důležité duchovní zkušenosti. Pozoruju, že lidé, kteří si myslí, že jsou hlavně racionální a dokonce třeba potlačování emocí považují za ctnost, jsou jimi ve skutečnosti o to víc ovládáni. Emoce nikam nezmizí jen proto, že nave-

nek nejsou vidět. Takový člověk je potom třeba pasivně agresivní nebo jízlivý. Moudrá mysl se podle mě projevuje propojením racionality a emocí. Koneckonců, Bůh nás stvořil s obojím.

Také v Bibli máme řadu textů s emočním nábojem. Výrazné emoce projevoval i Ježíš. O čem to podle vás vypovídá? Co v tom čtete vy jako psychoterapeutka?

Ježíšovy emoce mi ukazují na jeho plné lidství. Na to, že je v pořádku plakat, hněvat se, mít strach. Že emoce nejsou slabost, ale součást prožívání života v plnosti. Ukazuje nám to, že i v našich emocích může být Pán Bůh přítomen, že to není v rozporu.

Jaké biblické příběhy nebo pasáže vám připadají při práci s emocemi inspirativní?

Celé Písmo je podle mě prodchnuté emocemi a nedá se číst, aniž by v nás nějakou emoci vyvolalo. Plné emocí jsou třeba žalmy, myslím, že i proto jsou tak oblíbené. Osobně mám moc ráda Eliášův příběh. Totálně vyhoří a v depresi se uchýlí do pouště. Je tam krásně vidět, jak se Bůh nejprve stará o Eliášovy bazální potřeby: nakrmit ho, nechat ho vyspat... Teprve pak řeší další věci. Celý proces má posloupnost. A to samé řeším i s klienty. Je pro mě nesmírně inspirativní, že takový příběh je součástí Písma, že tahle lidská zkušenost stála za to, aby v něm byla zaznamenána.

Kromě přímé péče o klienty provozujete také blog *Mezi řečí*, kde sdílíte různé tipy na psychohygienu a zabýváte se různými tématy. Odkud přišel nápad začít psát blog a kde čerpáte inspiraci pro jednotlivá témata?

Začala jsem s tím v roce 2016, kdy lidi ještě blogy četli. (*smích*) Teď už se blogy moc nečtou a na svůj web už ani nové články nedávám. Spíš se teď věnuju osvětě na sociálních sítích. Baví mě psát a vysvětlovat věci přístupnou formou. Když připravuju nějaké infografiky, můžu

uplatnit i svoji kreativní stránku. Inspiraci čerpám z různých zdrojů – ze zkušeností s klienty, z vlastní praxe, od kolegů, z každodenních situací... Líbí se mi, že tím zasáhnu široké publikum a ze zpětných vazeb vidím, že to některým lidem i reálně pomáhá. Třeba se o sebe začnou líp starat nebo vyhledají pomoc. A to mi dělá prostě radost.

Na blogu píšete mj. o modlitbě (s) dechem, pouti se zase říká „modlitba nohama“. V čem pomáhá, když při modlitbě zapojíme kromě mysli i tělo?

Řekla bych, že je to právě to propojení všech složek, o kterých jsme mluvily. V tu chvíli jsme tam jako celý člověk. Dýchání, pohyb i jiné zapojení těla může být způsob, jak přítomnost svoji i Boží hlouběji a autentičtěji prožívat.

Jak vypadá podle vás zdravá rovnováha emocionality v duchovním životě? Existují nějaké projevy, které tam nepatří? Je něco tzv. přes čáru?

Hodně záleží na kontextu. Emoce projevují i podle toho, v jakém prostředí se nacházím. Když budu tancovat a volat „haleluja“ na bohoslužbě amerických černochů, tak to bude dávat smysl. To neznamená, že to dělat musím, ale emočně to tam patří. Kdybych to samé udělala v evangelickém kostele, tak budu budit pohoršení. Je to otázka citlivosti vůči ostatním. Ale když jsem sama, tak se konvencemi svazovat nemusím. Proč bych nemohla před Bohem plakat nebo nadávat, že mě něco fakt štve?

Na druhou stranu, pokud bych byla v dlouhodobě v prostředí, ve kterém musím pořád brát ohledy na nějakou konvenci, která přitom ne ladí s mým vnitřním nastavením, tak bych si kladla otázku, jestli je to místo pro mě. Musím přiznat, že občas mi připadá, že i jednotlivé denominace přitahují určité typy lidí. Kdyby vás to zajímalo, mám na blogu článek o duchovní typologii. (*smích*)

Řekla jste, že tělesná a duševní stránka člověka jsou spojitě nádoby, které o sobě vzájemně vypovídají. Platí podobná korelace i v případě duchovní stránky? Projeví se náš duchovní život i na těle?

Myslím, že ano. Třeba odpuštění má jednoznačně pozitivní vliv na naše fyzické zdraví. Na to jsou i výzkumy. Odpustit samozřejmě dokážou i nevěřící lidé, ale z mého pohledu je to záležitost se spirituálním přesahem. Když máme v životě nějaký smysl, jsme součástí něčeho šir-

šího, má to pozitivní vliv na naše duševní zdraví. Stejně tak když smysl života postrádáme, strádáme i jinak. Když nám nic nedává smysl, můžeme mít tendenci zanedbávat i svoji tělesnou stránku. Dala bych ale důraz na to, že spiritualita může být posilující. Když máme něco, co dává našemu životu stabilní rámec, má to pozitivní vliv i na ostatní složky našeho bytí.

připravila Adéla Rozbořilová, foto: Antonie Suchánková, Joshua Blažek

MISIE

Průkopnictví: energie komunitního bydlení

Různé formy společného života ukazují, jak může křesťanská spiritualita vypadat

„Dělat ve volném čase něco smysluplného pro druhé.“ „Růst v duchovním životě spolu s druhými.“ „Dát svému životu zřetelný rytmus.“ Tak zněly hlavní motivace lidí, kteří se rozhodli žít v jedné z křesťanských komunit, které jsem v Nizozemí navštívil.

Rostoucí obliba komunitního bydlení je jeden z jevů, který doprovází hledání nových forem církevního života. V dnešním díle našeho malého průkopnického seriálu proto několik těchto komunit navštívíme.

Doma mezi lidmi

Stojím na střešní terase bytového domu, kolem dokola se rozprostírá působivé panorama nizozemského Rotterdamu. „S tímhle výhledem musíte mít pěkně dlouhý seznam zájemců!“ říkám užasle Itte, jedné z obyvatel komunity zvané Hart voor West („Srdce pro Západ“ – tedy pro jednu z rotterdamských čtvrtí). „No, komunitní život není jen o grilovačkách na střeše – krom toho tady beztak stále prší,“ směje se Itte. „Máme rád, podle kterého fungujeme. Od pondělí do čtvrtka se setkáváme ráno a večer ke krátké modlitbě. Jeden nebo dva dny v týdnu pak každý z nás dobrovolníci v našem komunitním centru.“

Hart voor West – to jsou nejen čtyři patra, kde v bytech žije komunita asi dvaceti pěti lidí všech věkových kategorií a životních příběhů, ale taky přízemí, které slouží k pořádání bohoslužeb (v neděli podvečer), alfa kurzů či biblických klubů pro děti. Explicitně křesťanské aktivity se zde ale také organicky prolínají s téměř non-stop provozem partnerského komunitního centra pod necírkvní hlavičkou Thuis in West („Doma na Západě“). To zve obyvatele okolní čtvrti na širokou škálu aktivit, které se snaží být odpovědí na některé z lokálních palčivých problémů: od programů, zaměřených na udržitelnost (např. „Repaircafe“, které slibuje, že než dopijí šálek kávy, opraví mi šikovní dobrovolníci židli či vysavač), přes iniciativy k boji s chudobou (dluhová poradna) nebo se samotou (kurzy šití).

„Některé aktivity vedeme my z komunity, kromě toho máme pár lidí na částečný úvazek – třeba faráře nebo sociální pracovníky,“ vysvětluje mi Itte. „Město je za nás rádo, vidí, kolik toho společně dokážeme. Život v komunitě není pro každého, ale já už tu žiju šest let – a stále mě to moc baví!“

Forem je mnoho

Kdo hledá klidnější způsob sdíleného života, najde v Nizozemí i další možnosti, jak spojit společenství, osobní pocit užitečnosti a duchovní

růst. Např. společenství kolem farmy De Meent se věnuje ekologické výrobě potravin pro sociální aktivity amsterdamské pobočky Diakonie. Je to „win-win“ pro několik stran: 32 hektarů zemědělské půdy je opečováváno co nejudržitelnějším způsobem; lidé z komunity tráví svůj volný čas venku a smysluplně; diakonie vaří z kvalitních a lokálně vypěstovaných plodin; a navíc je na farmě vždy místo pro všemožné „lidi bez papírů“ – např. uprchlíky, kteří čekají na vyřízení všeho potřebného, či lidi bez domova, kteří propadli sítím sociálního systému.

Jordan Tomeš s Itte, členkou komunity Hart voor West

Výrazně roste také zájem o život v klášterních komunitách. I zde je paleta široká – od možnosti půlročních stáží až po závazek dlouhodobého bydlení a přijetí spoluzodpovědnosti. Např. v klášteře Nieuw Sion (Nový Sión) vzniklo po odchodu původní trapistické komunity nové ekumenické společenství rodin, které stále udržuje rytmus denních modliteb, pořádá veřejné meditativní či poustevnické aktivity a spolu s širší komunitou dobrovolníků o rozlehlý klášter pečují.

Městská komunita propojující sousedy, farma usilující o udržitelnost nebo starý klášter s pevným rytmem modliteb – všechny tyto formy společného života ukazují, jak rozdílně ►

může všední křesťanská spiritualita vypadat. Vše ale spojuje radost z toho, že člověk není sám – a sdílený pocit prohloubeného smyslu každodenního života. Možná proto se v Nizo-

zemí stále více lidí na část života vydává cestou, která spojuje víru, společenství a službu druhým.

Jordan Tomeš

LIDSKÁ PRÁVA

Startuje další ročník Mezinárodních dnů proti rasismu

Letošní ročník ohledává situace, kdy ztrácíme pevnou půdu pod nohama

Mezinárodní dny proti rasismu se připomínají od roku 1966, kdy OSN deklarovalo 21. březen za „Mezinárodní den pro odstranění rasové diskriminace“. V českém kontextu se o zavedení této připomínky již několikátým rokem zasazuje Českobratrská církev evangelická. A záměrně nevztahuje dílčí bohoslužby,

ekumenické modlitby, akce a festivaly k jedinému dni, ale k širšímu pojetí v rámci roku. Zapojují se sbory, náboženské obce, farnosti, ale také spolky, komunitní centra, střediska Diakonie či městské knihovny.

Na půdě Senátu Parlamentu České republiky se koncem března koná tradiční konference,

česko-romská bohoslužba v Čáslavi (2024)

jejíž letošní téma souvisí opět s důstojností. Půjde konkrétně o situace, kdy se dostáváme do úzkých a ztrácíme půdu pod nohama. Evangelický farář z Oděsy promluví o službě ve válkou stíženém regionu, vystoupí i bývalá veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová nebo lékař a účastník humanitárních misí Tomáš Šebek.

Po celém Česku se pak konají další akce, ke kterým se lze připojit. Celocírkevní farář pro menšiny Mikuláš Vymětal povzbuzuje k tomu, aby se jednotlivé sbory připojily nějakou vlastní aktivitou. „Jednou z možností je bohoslužba. Pro letošní rok jsme v rámci kroužku hebrejštiny připravili podklady pro bohoslužbu, vycházející ze 4. kapitoly Jonáše – univerzalistického textu o Boží lásce k celému světu. Vzhledem k vývoji mezinárodní politiky je Jonáš opět vrcholně aktuální knihou. Tuto bohoslužbu můžete konat buď na neděli Oculi 23. 3., nebo kdykoliv jindy v průběhu církevního roku,“ přibližuje.

Inspiraci lze načerpat také prostřednictvím sborníku *Hranice důstojnosti*, který vznikl

ve spolupráci s redakcí časopisu Český bratr. Kromě shrnutí zajímavých příspěvků v rámci senátní konference nabízí i vybrané ohlasy událostí pořádané evangelickými sbory v regionech, např. v Přesticích, Čáslavi, Uherském Hradišti či Praze-Braníku. Publikace je v elektronické verzi bezplatně dostupná na webu e-cirkev.cz/hranicedustojnosti.

Aktuální události pořádané napříč republikou v rámci letošních Mezinárodních dní proti rasismu budou postupně přibývat do mapky na webu protirasismu.e-cirkev.cz. Aby se v ní objevila i vaše akce, stačí v dostatečném předstihu kontaktovat Mikuláše Vymětala (vymetal@e-cirkev.cz) a sdělit potřebné informace o události.

Na zmíněném webu je dále možné nalézt ohlédnutí za uplynulými ročníky či například podklady a inspiraci pro přípravu bohoslužeb, modlitby či další texty, které mohou pomoci uspořádat setkání i ve vašem regionu.

Jiří Hofman/ARo, foto: ARo

RECENZE

Po stopách malého krsta

Česká literatura vloni zaznamenala významný objev na poli bádání o Bohumilu Hrabalovi. Nález několika magnetofonových nahrávek z 80. let s nahrávkami Hrabalova rozmlouvání na libické faře se na veřejnost dostal především díky péči profesora Pavla Hoška, který materiál přímo od jeho pořizovatele, evangelíka Jiřího Hofmana, získal a publikačně zpracoval. Spojení těchto dvou myšlenkově i publikačně plodných autorů, totiž Hrabala a Hoška, přineslo v průběhu roku 2024 hned dvojí ovoce.

Čtenářům se jednak dostala do rukou hrabalovská monografie *Evangelium podle Bohumila Hrabala*, ve druhé půli roku i výrazně menší,

leč obsahově taktéž vydatná kniha *Bohové jste vy*. Jedná se o další knihu z řady Malá edice klasiků nakladatelství Biblion, které jsou jakýmsi průvodcem – Hoškovými slovy „čítankou“ – po díle sledované osobnosti. V minulosti již v této ediční řadě vyšla triáda z pera Martina C. Putny o Karlu Čapkovi (2020), Ivanu M. Jirousovi (2021) a dvojici židovských spisovatelů, o Jiřím Langerovi a Jiřím Ortenovi (2022). Úryvky tzv. primárních textů, tedy jednotlivých autorových děl, jsou zde rytmizovány přístupnými, erudovanými a inspirativními komentáři svých průvodců – editorů.

Jak „průvodce“ Pavel Hošek předeseílá v úvodu, nejedná se o souvislou stať, jako tomu ►

bylo právě v případě *Evangelia podle Bohumila Hrabala*, nýbrž o jakýsi degustační balíček. Čtenář je zde vyzván k tomu, aby útlou knížečku nezhltnul „na posezení“ – jak by k tomu její rozměry sváděly – ale (s odkazem na Hanfu z *Příliš hlučné samoty*) aby text pomalu vychutnával a rozvážně válel jednotlivé pasáže na patře jako „bonbon“. Vskutku: Hrabalovo dílo je totiž jako karamelka, která je lahodná navenek i uvnitř. Nejprve se na jazyku pozvolna nechá rozvinout opojná chuť spisovatelova barvitého jazyka, aby se vzápětí otevřelo vábivé aroma autorova světa – a zavoní to dětstvím, člověčinou, spirituálním, humorem, láskou.

Pavel Hošek dává – v logice obsahu zmíněných magnetofonových pásek – do popředí této čítanky právě Hrabalův vztah ke spiritualitě. Ten byl v Bohumilově útlém věku formován především katolickou zbožností babičky Kateřiny Kiliánové. Drastickým přerывem v jeho poměrně poklidném a zabezpečeném životě byla zkušenost světové války, jejíž drápy se mladému Hrabalovi zaryly hluboko do podvědomí. Po této zkušenosti ještě víc toužil být nablízku obyčejným lidem, obklopovat se každodenností – takříkajíc se „ušpinit člověčinou“. Příkladem v tom Hrabalovi nebyl nikdo menší než Kristus, který se sám setkával s těmi, jež společnost vyhnala na okraj: celníky, prostitutkami, nemocnými. Ve zbožné účtě, kterou k osobě Ježíše Krista Hrabal celoživotně choval, a zároveň s vědomým přiznáním se k tomu, koho následuje, označoval sám sebe za „nižšího krista“ či „malého krista“ (malé písmeno používal záměrně, jako výraz vlastní pokory a nedokonalosti). „Nejsa Syn Boží, přesto vím, o co jde, a vím, že všechno je právě v komunikaci s lidma, ve vydávání se,“ říká na nahrávce z 16. prosince 1984.

Jednotlivé kapitoly knížky *Bohové jste vy*, které tvoří jakousi mozaiku (duchovního) života Bohumila Hrabala, završuje o něco celistvější portrétová studie Pavla Hoška. Její název obsahuje otázku, kterou si klade i nejjeden předchozími fragmenty „rozmlsaný“ čtenář: „Čemu

tedy věřil Bohumil Hrabal?“ Abychom nepošlapali kouzlo hrabalovské poetiky a úsilí Pavla Hoška, ponecháme nyní odpověď na ni mezi čtenářem, Bohumilem Hrabalem a Pavlem Hoškem. Ve shrnující studii Hošek mj. osvětluje původ názvu celé knihy. Právě tento biblický text (J 10,34) podle Hoška tvoří jádro Hrabalova kréda, které je postaveno na dvou pevných pilířích: lásce a tvorbě. „Jinými slovy řečeno: božská perlička na dně lidského srdce se třeptá a září tehdy a právě tehdy, když člověk tvoří a miluje,“ uzavírá Hošek.

Pečlivost, s jakou byla kniha *Bohové jste vy* připravena, dokládá nejen mistrné zpracování tématu profesorem Hoškem, jehož text má vysokou kvalitu odbornou, ale také literární. Pečlivé je i redakční zpracování publikace, v níž nechybí stručné spisovatelovo kalendárium či výtah z historiografie Hrabalových návštěv na libické faře.

Hloubavému a spirituálně laděnému čtenáři tedy nelze tento „literární dezert“ než doporučit. Začíst se do něho se sluší pěkně po hrabalovsku, s dětskou vnímavostí a s němým úžasem nad krásou Božích pořádků. Třeba tak i vy najdete tu svou perličku na dně.

*Hrabal, Bohumil: Bohové jste vy (ed. Pavel Hošek).
Praha, Biblion 2024, 185 s.*

Adéla Rozbořilová

Aby tělo chtělo, pělo, vyzdravělo

Tělo není jen přílepek nesmrtelné duše, ale tělem jsme. Tento pohled na člověka je mi blízký. S tělem jsme byli stvořeni a bez těla se neobejdeme, bez něj nemůžeme myslet ani myšlenky uskutečňovat. V těle cítíme radost, smutek, lásku, stud, touhu, vztek, soucit, vděčnost... Čím jiným než tělem bychom měli projevovat víru? K čemu by byl v podobenství Samařan, když by se jeho tělo nenechalo hnout soucitem a nepomohlo tělu svého bližního?

A nejenom, že tělem jsme, ale myslím, že jiná větší těla také tvoříme a máme v nich nějaké funkce.

Takovým tělem může být třeba pěvecký sbor. Uvědomila jsem si to před pár dny na sbormistrovském kurzu v Bystřici pod Hostýnem. Dobrá sedmdesátka lidí, jeden profesionální sbormistr, spousta amatérských, studenti SCHEA, varhanice, doprovod, sólista, kvartet, soprání, alti, tenoři, basi, slabší a silnější hlasy, listáři, ti, co se doma připravili, mladší, starší, ženy, muži, Moraváci, Čecháčci, evangelíci, katolíci, cébéčka, bezvěrci...

Ale tohle tělo vlastně nemá jen tu jedinou funkci při vystoupení na koncertě v Bystřici. Tělo se vždy po půlroční pauze zprovozní už v pátek v podvečer a různé jeho části pulzují pak další dva dny také jako liturgové při celkem čtyřech pobožnostech, jako mluvčí sboru při děkovné řeči, jako obsluha baru v nočních hodinách nebo – jak to bylo u nás na pokoji – jako instruktorka rozcvičky. Jiní zajišťují povzbuzování, obveselování, výměnu informací, seznamování, vzpomínání, zpovídání... Další orgán má pak na starost rušení nočního klidu. Ten sestává

z těch, kdo se střídají u piána, těch, kdo jim radí správné akordy, těch, kdo navrhuji: „A tuhle ještě znáte?“ a těch, kteří vytvářejí druhé až šesté hlasy do harmonie. Další nutné komponenty potom mají důležitý úkol ochranný. Jsou to takové bílé krvinky sboru, které se postarají o to, aby nebezpečně dlouhé rušení klidu zastavily, a zajistily tak jiným částem organismu aspoň trochu spánku a odpočinek před akcí, na kterou či před kterou se třesou všechny údy a orgány ansámblu.

Tomuhle tělu je (už nebo teprve) 22 let a je to s ním podobné jako s tím lidským. V něčem se svému dětskému já podobá a v něčem už je jiné, obnovené. Myslím, že se s věkem učí lépe fungovat, hlouběji dýchat, víc samo sobě rozumět. Lépe intonovat, rychleji se naladit, být k sobě náročné a k uším těch druhých laskavé. Je to podle mě krásné a zdravé tělo.

Jsme tkáněmi, kostmi, klouby či životadárnými tekutinami mnoha těl a některá z nich možná nejsou v tak dobré kondici. Tělo – rodina, tělo – sbor, tělo – příroda, tělo – lidstvo, tělo – Boží lid... Někde, třeba i daleko od nás, je teď možná zánět. Říkáme si, jak může pata pomoci oku? Nevím, ale přijde mi, aspoň z té pěvecko-sborové zkušenosti (když je pod tónem soprán, svezou se s ním i další hlasy), že když se sami pokusíme naladit ten nejčistší tón a pošleme ho dál, když se rozdělíme o noty, maximálně ztišíme falešné křiklouny, vysvětlíme, jakou funkci má dirigent, a půjde nám (byť jako kůstce v malíku) o libou harmonii, mohlo by to celku třeba pomoci. Zkusme to.

Jitka Voglová, pastorační pracovnice

I cesta je cíl. (Beseda se salesiánským knězem Ladislavem Heryánem v rámci České křesťanské akademie, Boskovice, 18. 2. 2025.)

foto: Tomáš Znamenáček

Evangelický měsíčník

ČESKÝ BRATR

vydává Českobratrská církev evangelická

REDAKČNÍ RADA

Šéfredaktorka:

Adéla Rozbořilová

Jazyková redaktorka:

Ester Karásková

Členové: Pavel Hanych, Jiří

Hoblík, Jiří Hofman, Jana

Hofmanová, Ondřej Kolář, Lenka

Ridzoňová, Adam Šůra

NA OBÁLCE

vystoupení mladých akrobatů
z Kyjeva na Bratrské škole

v Praze

foto: ARO

REDAKČNÍ UZÁVĚRKA

Uzávěrka dubnového čísla

ČB 4/2025 je 23. 3. 2025.

BANKOVNÍ SPOJENÍ:

číslo účtu: 179521067/0300

IBAN: CZ93

03000000000179521067

DISTRIBUCE PRO

ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ

elektronicky a ve zvukové

podobě: Diakonie ČCE,

Klimentská 18, 110 05

Praha 1, tel.: 222 316 306,

732 324 956

e-mail: szp@scps.diakonie.cz

TISKNE

OPUS v.d.i.

Janáčkovo nábřeží 1075/27

150 00 Praha 5

ČASOPIS

(ev. č. MK ČR E810), vychází 12×

ročně, jednotlivá čísla 45 Kč

roční předplatné 450 Kč

do zahraničí 1300 Kč

Informace o předplatném podá,

objednávky rozšiřuje

(i do zahraničí) redakce.

ADRESA REDAKCE

Jungmannova 9, p. p. 466,

111 21 Praha 1,

tel.: 224 999 236,

e-mail: ceskybratr@e-cirkev.cz,

Facebook: Český bratr,

instagram.com/ceskybratr

www.ceskybratr.cz

- audioverze

- řazení podle rubrik

- verze v PDF ke stažení

ISSN 1211-6793

V letošním roce se věnujeme tematickému cyklu s názvem Tělo a víra.

Hledání společného jazyka v rozdělené společnosti

Jak to, že se naše společnost v politických, kulturních a dalších otázkách tak rychle polarizuje? Co za této situace dělají církve? A co k tomu říká evangelium ukřižovaného a vzkříšeného Krista?

Připojte se k další v řadě on-line konferencí v rámci partnerství mezi PC (USA) a ČCE: anglicky, v neděli 6. dubna 2025 ve 20.00 hodin zdejšího času (ve 14.00 hodin v Americe) na adrese <https://cesnet.zoom.us/j/93768208441>. Vítán je každý, ale pomůže nám, když svou účast předem ohlásíte e-mailem zaslaným na adresu slama@etf.cuni.cz.

Své teze nejprve představí prof. Petr Kratochvíl, který se věnuje mezinárodním vztahům a křesťanské etice. Poté prof. James Calvin Davis, jenž zkoumá roli náboženství v americké demokracii. Následovat bude diskuse v menších skupinách a závěrečné shrnutí.

Moderují prof. Mark Douglas a doc. Petr Sláma. Po společném programu (asi 90 minut) můžete zůstat k rozhovoru s přáteli v některé z breakout rooms.

**Univerzita
Karlova** www.etf.cuni.cz [@etfunikarlova](https://www.facebook.com/etfunikarlova) [@etf_unikarlova](https://www.instagram.com/etf_unikarlova)

Jeronýmova
ednota

Sbírka na **HLAVNÍ DAR LÁSKY 2025**

Výtěžek letošní sbírky pomůže
s opravou Komenského síně v Čáslavi

Obnovme společně **Komenského síň** –
– místo, kde se setkáváme a nacházíme
cestu k sobě, k Bohu a k druhým
...aby se Komenský nemusel stydět.

Příspěvek můžete poslat na účet

71717171/2700

variabilní symbol 914200

nebo použít QR platbu

www.caslav.evangnet.cz

